

DUMITRU RADU
POPESCU

Păpușarii cehi și moara de pulbere*

Pentru Valeriu Cristea

Personajele

POPLUHAR
VENCEL
NOVOTNY
GABOR
MAGDA
CECILIA I, II, III
CECILIU I, II, III

Ațiunea se petrece la Deva — noiembrie, 1784

ACTUL I

Cineva bate o minge... Nu se vede cine. Pauză. Minge trece prîn scenă din dreapta, în stînga. Revine — în dreapta, din stînga. Popluhar, din stînga, fără să se vadă, fluieră, se joacă etc. La vioară, îndepărtat : „Nalt îi ceriul...”

POPLUHAR : Scuipe în palme și zic (se aude cum scuipe în palme) : Prunul se desfrunzește vorovind... La Viena, trezindu-se dimineața din bețea cu bere și din... era să se sinucidă văzînd că n-a ucis un cavaler de la Malta ci un căcănar din Deva ! Da, stimabili gălnari și găinărese, l-a cuprins groaza în fața rușinii sale... căci era și dezbrăcat, nerușinatul, în toată rușinea

* Din ciclul de piese „Vremea lui Horea”, inspirat de lucrările marelui istoric David Prodan.

sa... Era vremea magnoliilor... Scuipe în palme și zic : Magnolia la Viena se stingea ca o candelă... Mișto ? (Nici un răspuns.) Pe cuvîntul meu de porc mistreț că la București am mîncat după o beție cu vin douăsprezece magnolii !... cum aș fi mîncat jir... Dar că la Viena — pe cuvîntul meu de porc mistreț ! — n-am văzut femei îmbrăcate dezbrăcat în bluze din foi de cireș, cu dantele la poale din flori de vișin... cu fuste din pănuși de porumb... Nu rideți ? Eu vorbesc și voi munciți, asta da democrație ! ? Da, dar nemulțumitul sînt eu ! Fiindcă voi săpînd groapa altuia nu consumați atîta energie... ca mine, care, vorbind, gîndind adică, îmi sap singur groapa... Dacă nu aplaudați după poezia asta înseamnă că sînteți proști ! Ascultați ! „Învăluit în propria-i umbră / ca-ntr-o

manta / Luneca peste ape, incol luneca / Mortul de ieri și umbra sa, umbra sa / Ca un sicriu moale de catifea." N-ai aplaudat! Ce, astea sint aplauze? Ori voi n-aveți putere în mâini, ori eu n-am nimic în cap. Jocul cu mingea e o aventură a mingii... Tot mă-ntreb și mă țutur... Hop! Că-i ceva licențios! Nu mere! Împăratul de la Viena a zis: bzzzz! Ceva foarte important.

GABOR (*din dreapta, fără să se vadă*): Ce-a spus împăratul?

POPLUHAR: Ceva extrem de important! Bzzzz! Ah!

GABOR: Ce-i?!

POPLUHAR: Ce negură cumplită l-a împiedicat la Viena să vadă ce face?!

GABOR: Pe împărat? (*Pauză*). Pe cine?

POPLUHAR: Nu spun pe cine.

GABOR: Mă duc să mă culc. Să te ia dracu'!

POPLUHAR: Amin! (*Bate iarăși mingea*.) Deci... aventura... și jocul? l-au forțat să plece de la Viena, după ce...?!

A dispărut cum dispărea noaptea în burta zilei, nevăzută intrind... ca o nevăstuică albind. Aplaudați! Puteam să fac din joacă o rimă miștoacă, dar din lene și lipsă de promoroacă i-am dat rimei la moacă! Să nu aplaudați.

VENCEL: Ne este greu să și aplaudăm, să și muncim.

POPLUHAR: Dar voi nu munciți, săpați.

VENCEL: Săpăm o groapă, deci muncim.

POPLUHAR: Din groapa asta nu va răsări nimic, fiindcă n-o să puneți în ea nici o sămânță vie. Săpați în zadar — deci nu munciți, trîndăviți, pe cînd eu vorbesc în zadar, deci muncesc. Ascultați! Ziua se șterge-n noapte...

VENCEL: Înainte-ai spus invers.

POPLUHAR: Am spus invers, fiindcă e același lucru. O banalitate care probabil a mai fost spusă și de cine știe ce bou înaintea mea, și care, desigur, va mai fi spusă după mine de multe alte dobitoace... Dacă tăceți din gură, nu sinteți dobitoace.

GABOR (*din dreapta, fără să apară*): Mai tacă-ți fleanca, nu pot dormi!

POPLUHAR: Ori dormi, ori nu dormi, tot atîta gîndești. Pağubă-n ciuperci. (*Mingea trece din stînga în dreapta. Nu revine în stînga*.) Mingea, mocofoanule! Mădormitul!

GABOR (*fără să apară*): Cineva tot o să-ți taie ție limba!

POPLUHAR (*apărînd, să-și ia mingea*): Poate s-o taie și s-o pună-n cui: lui tot n-o să-i folosească. (*A luat mingea, îi privește pe cei doi înși care sapă*.) Păreți oameni de pe lumea asta! Nebărbieriți, asudați, conștiincioși, de

parcă v-ați săpa propria groapă... NOVOTNY: Tu d-aia nu muncești, că să nu-ți sapi propria groapă.

POPLUHAR: Eu nu sap, că să fiu martorul vostru, c-ați robotit. Eu sint oglinda voastră vieneză — iar fără mine voi nu existați!

VENCEL: Oglinda vieneză?! Să aplaudăm?

POPLUHAR: Cum vă lasă mintea. (*Iese în stînga*.) Dar vă reamintesc o întimplare șugubeață de pe malul Dunării, la Viena, în acea dimineață creată... El a ieșit cu minile ridicate în fața Dunării... ca în fața noastră... ca și în fața dimineții... Dar văd că nu vă emoționați — (asta înseamnă că) ori v-ați pierdut memoria, ori v-ați abrutizat săpînd pămîntul... El!... în ziua, increzîndu-se...

VENCEL: Rezervă-ți mintea pentru minți mai înalte, pe noi, mințindu-ne sau ba, tot îți pierzi vremea degeaba...

POPLUHAR: Nu vă sinchisiți, eu tocmai sint la ora cînd îmi pierd vremea de pomană. (*Revine, îi privește*.) Da, după pămîntul pe care-l scoateți afară din pămînt, sinteți pămînteni. Și peisajul acestui loc e de pe această lume... Ori-cum, ne aflăm într-un loc de trecere prin această lume. Doriți chestia asta să v-o spun în versuri?

VENCEL: Nu.

POPLUHAR: Foarte bine. Mie mi-e indiferent. (*Pauză*.) Ce spuneam?

VENCEL: Nimic.

POPLUHAR: Atunci înseamnă că era ceva deosebit. Nimic — nu se vede în jur, dar asta e o altă problemă...

GABOR: Nu vezi cetatea Devei, chiorule?

POPLUHAR: N-o văd din cauza întunericului, și fiindcă pe întuneric nu văd. Nu sint pisică.

GABOR: Păcat. Ai fi avut și tu o calitate, scăpai lumea de șoareci.

POPLUHAR: Gluma e atît de bună, încît sper să rizi măcar tu de ea, că să nu ridem noi de tine... Ai mai făcut tu o glumă bună, rizînd de Magda...

GABOR (*apare, cam buimăcit de nesomn*): N-am ris de ea. (*Popluhar apare cu mingea*.) Nu.

POPLUHAR: Cum să nu, dac-ai luat-o din brațele ăluia ce voia s-o țină în brațe — și-a doua zi ai șters-o, lăsînd-o cu brațele încrucișate?! Ce te uiți așa la mine, te enervez?!

GABOR: Încă nu. Însă... (*Surizînd*.) Nu ți-aș dori să...

POPLUHAR: O, n-ai nici o teamă, eu nu mă pun... niciodată cu proștii, c-au mintea odihnită... N-am spus că tu ești prost, am spus că eu sint deștept și știu să-mi văd de-ale mele... Uite, acumă privesc în groapa asta! Pri-

vește și tu ! Ce vezi ? Nimic ? Nu vezi nimic dincolo ? Nu vezi o vulturoaică venind în spinare cu un Făt-Frumos care-o hrănește în zbor cu carne tăiată din propria sa carne ?... Nu vede ! Și zicea că eu sint chior ! Chiar, nu vezi nimic dincolo ? Bine, du-te și te culcă, poate dormind o să vezi mai bine !... (*Strigă în urma lui*). Vezi s-o visezi și pe Magda ! Măcar așa s-o-nțilnești, dacă aici nu poți da de ea. (*A intrat Magda*.) Vreau să-ți spun că idiotul ăla ar putea fi un soț perfect. Nu vede nimic în jur... iar cînd aude de numele tău, se duce să se culce.

MAGDA : E un bărbat pe cinste ! Cred că orice femeie și-ar dori un asemenea dușman.

GABOR (*revine*) : Ce-aud ? ! (*Către Magda*.) Ce simțăminte ai față de mine ?

MAGDA : Simțăminte materne.

GABOR : Atunci mă duc să mă culc, mamă. Noapte bună, mamă. (*Iese*.)

NOVOTNY : El se chinuie s-arate că e tare... și că nu-i pasă de ea... și de fapt de-abia poate să-și țină lacrimile...

MAGDA : Lacrimile ? Doamne ferește !

NOVOTNY : Îi e teamă... că nu-l...

VENCEL : Cum să nu-l iubească, n-ai auzit că ține la el ca la un fiu ?... (*Lui Gabor*.) Frate, vino la masă ! Fiule, lasă-ți somnul... (*Nici un răspuns*.)

POPLUHAR : Vezi să nu-și fi săpat și el... acolo... vreo groapă, și să fi căzut dincolo... (*Strigă, cu miinile la gură*.) Heeei ! (*Scutpă în palme*.) Scuipe în palme și zic : doarme ! Bravo lui ! Ar merita pentru munca asta să-l aplaudăm ! Doarme și visează o căpriță brează. (*Către Vencel și Novotny*.) Ieșiți din locurile alea... că parc-ați sta în moarte... (*Magdei*.) Nu te mai simți față de el ca o mamă !

MAGDA : Dar cum ? !

POPLUHAR : Simte-te ca o nevastă.

MAGDA : Cum să mă simt, dacă el e nesimțit ?... (*Iese în stînga*.)

POPLUHAR (*lui Vencel și Novotny*) : De ce mai zăboviți aici ?...

NOVOTNY (*ieșind afară din groapă*) : Ți-e teamă că e un loc al morții ?... (*Bea vin dintr-o sticlă — pînă golește sticla*.) Ei, cum ne-o fi norocul !

POPLUHAR : Norocul întotdeauna e sigur chior. Normal, dacă te gîndești că făcătorul lumii e orb. A, tu nu te amesteci în credințe... Ziceam și eu așa, fiind în ora cînd îmi pierd vremea... că Dumnezeu n-a împărțit daruri oamenilor după merite... Uite, el pe mine m-a făcut pitic... După puterea minții mele, ar fi trebuit să fiu un uriaș.

MAGDA (*din stînga*) : Ce-mi place mie la tine e că te iei și pe tine la mișto... Ah, mișto-ul balcanic și chezaro-crăiesc din secolul optsprezece ! Sau tu te-ai născut în alt secol ?

POPLUHAR : Eu m-am născut într-un secol care nu s-a născut încă. (*Iese în stînga*.)

NOVOTNY (*pune în gîtul sticlei o luminare ; aprinde luminarea*) : E bine întotdeauna să aprinzi o luminare în gîtul sticlei pe care-ai golit-o...

(*Se face seară. Vencel și Novotny sapă, fiecare, pînă la briu, aflîndu-se într-o groapă*.)

VENCEL : Ascultați ! Tufele de liliac și de răchită se clatină, tremură, parcă șoptesc...

NOVOTNY : Crezi că Poppersku ?... sau Salis ?... Sau Horea ?... Tufe, și frunze de cires, galbene... Le-a zgribulit frigul. E frica de iarnă.

VENCEL : E spaima ta, ele n-au de ce să se teamă... Decît... ! Privește-le, se zbat...

NOVOTNY : E vîntul !

VENCEL : Parcă presimt ceva, tufele...

NOVOTNY : Doar nu sint ciini !

VENCEL : Ciinii sint vicleni, latră și cînd nu trebuie, să-ți pară devotați. Latră și la lună. (*Se aude un lătrat de cîine*.) I-auzi ! (*Pauză*.) Răchitele nu sint viclene...

NOVOTNY (*parcă neatent*) : Aș minca niște șuncă la... Praga...

VENCEL : Iluzia este o deziluzie nefisită.

NOVOTNY : Și totuși, ei... au intrat în Deva !

VENCEL : Ca să-și aplece capetele.

NOVOTNY : Nu s-au predat.

VENCEL : Și-au plecat capetele sub secure.

NOVOTNY : Și totuși au intrat în Deva ! În cetatea inexpugnabilă !

VENCEL : Alții au intrat în Troia, care chiar că... Nu văd legătura între vorba mea de duh despre iluzie, care este o rigiitură neterminată, și Troia de pe malul Mureșului...

O VOCE : Este ! (*Ca dintr-o pilnie*.)

NOVOTNY (*ca și cum n-ar fi auzit Vocea*) : Aici se găsește multă nobilime... Mulți refugiați, bogătași... Armată ! Deva e centrul comitatului... Noi de ce-am venit aici ?

VENCEL : Pentru artiști nici o cetate nu-i de neînfrînt... (*Pauză*.) Aici ciștigăm bani frumoși !

NOVOTNY : Și acum săpăm gropi pentru morți.

O VOCE : Bine c-ați rămas în viață. Vicecomitele Ludovic Nopsta mi se plîngea că viața le este în cel mai mare pericol... Că mulțimea a prădat

și ars castelul din Brănișoara, și că toate curțile din Șoimuș au fost prefăcute în cenușă... Cere ajutor militar! Altfel, zicea, s-a isprăvit cu viața noastră!

VENCEL (*iși aruncă haina peste o tufă; rămâne într-o cămașă albă cu inimi roșii, de cărți de joc... Bretele roșii. Sare pe marginea gropii pe care el a săpat-o; către Vocea din groapa vecină*): Ai ocazia să ajungi cel mai mare om din lume! Un autor care îmbină în mod armonios istoria, cotidianul, poezia, filosofia... gospodăritul... (*Pauză.*) La început ai fost filosof, acum ai ajuns gropar. E vreo deosebire?

VOCEA: Nici una.

MAGDA (*se ridică dintr-un maldăr de paie, căscind*): Fiindcă el, orice-ar face, rămâne același.

VENCEL: Același uriaș! (*Ride; către cel ce nu se vede din groapa în care sapă.*) E bănoasă meseria de filosof?

VOCEA: Bănoasă nu este, în schimb este costisitoare. Adică îți ia timpul.

MAGDA: El nu se coboară la bani, el se gindește numai la idei... (*Celui ce nu se vede.*) Deci — îți fură timpul.

VOCEA: Ideea de timp.

MAGDA: Da... Și ideea, și timpul... Căci mereu trebuie să-i înveți pe oameni să fie fericiți...

NOVOTNY: Să-i îndopi cu vorbe... Cu o fericire... orală, nu?

VOCEA: Eu nu sînt un... (*burghez*)... să le dau contracost bunuri materiale, piine, slănină, case... Nu-i îndop ca pe gîște cu porumb, cu materiale!

NOVOTNY: Tu, cu vorbe... Dar se satură cu ele?... (*Pauză.*) Eu m-aș sătura de ele...

MAGDA (*lui Novotny*): Nu l-ai înțeles ca artist niciodată... Mă mir de ce-ai mai venit cu noi...

NOVOTNY: Ca să cîștig un afurisit de ban. O piine, să pap această materie din făină de grîu... Eu îi înțeleg... de ce-au atacat Deva! Să-i ardă, să-i ardă, să-i ucidă pe nobili... S-au strîns în jurul unui om, Horea, care-a adus poruncă de la împărat să nimicească toată burtăverzimea...

VENCEL: Dar Horea n-a venit de la Alba Iulia să se unească la Deva cu ei...

NOVOTNY: Horea încă mai poate să vină, cu steag roșu în mîini...

VENCEL: Nu se mai pot întîlni, ei sînt morți... Uite-i, acoperiți cu frunze, cu paie, unii așteptînd să fie îngropați... alții... (*Îl vede pe Gabor venînd spre ei îndururat.*) Îmi vine să vomez cînd un autoras de bilci face să ridă prostimea punînd doi cocoși să se bată

pentru o găină... (*Gabor îi face semn să continue.*) Cocoșii vorbesc, se ceartă... Dar textierul nostru mult aplaudă nu e... Homer... (*Gabor îi face semn să continue.*) Geniul... grec... nu se agită doar de un aspect al vieții... deși Paris era și el un fel de cocoșel... Orbul!

(*Gabor se apropie de el; pauză.*)

GABOR (*moale*): Care orb?

VOCEA: Iosif, fiul nopii neunit din Sulighet, a mărturisit, prins, că gornicul din Dealul Mare le-a zis că cine nu vine la Deva... negreșit i se va nimici cu foc casa...

VENCEL: Orbul... grec... multdesăvîșitul... care a descris regi, bătlîi, marea, vîntul, lumea... de dîcolo, grația surisului ucigaș... Iubirea! delicatețea exterioară a minciunii...

VOCEA: ...și că împăratul i s-a plîns lui Horea că nu poate supune nobilimea. Iar Horea i-a zis că de-i dă pe mină norodul țărănesc, va șterge nobilimea...

GABOR (*moale; aproape răgușit*): Horea, cel cu steagul roșu... (*Îl bate pe umăr Novotny.*) Dar cu grecul ce-i?... (*Îl bate pe umăr pe Vencel.*) E și el un păpușar ca și voi? Domnilor artiști, fiți sinceri cu mine, eu sînt un om simplu, n-am fost la Viena decît de două ori, ca să-nvăț cum se ascute o secure... (*Spre cel ce nu se vede.*) Desertăciune!... Știam mai bine ca ei... Dar așa prevede regulamentul. (*Către Magda.*) Stimată doamnă, am avut plăcerea să vă admir la Viena: dumneavoastră erați gîsca. (*Pauză.*) Gîsca greacă. (*Lui Vencel.*) V-am văzut pieșa... la Viena...

VENCEL: Deci ați înțeles ce-i cu grecul... Cu orbul! Nu e doar un priceput în treburile războiului pe mare... ori în descrierea armelor, a prieteniilor... ci și a Prostiei... (*Ride.*) Ahile e un dobitoc!

GABOR: Da, ai dreptate! Dumneata erai la Viena... Ahile...

VENCEL: Da, eu eram dobitocul... Ha, ha, ha... Da. Și ea, gîsca.

VOCEA: Magistrul poștelor din Deva, Csűrös, a zis că a luat și el parte la... Au fost împușcați, tăiați 230 de țărani... Și chiar el a tăiat mai mult de patruzeci de români.

GABOR: Se laudă.

VOCEA: Că nobilii au capturat în Deva... oho!... Zice Csűrös că: noi am... noi... la care nu ne-a părut rău să vărsăm singele românilor și să le dăm sufletul puturos pe ghiarele diavolului... Mai zice că în această osteneală norocoasă au pierit 309 români...

GABOR : Exagerează. Au fost cam vreo optzeci. (Lui Vencel.) Cum îl cheamă pe?... (Pauză) pe grec ?

VENCEL (ușurat) : Homer... Un geniu... pursinge! Ha, ha, ha... (Din groapa unde se află cel nevăzut, se ivește un coif ; liniște.) Și el... e un autoraș... (Îl arată pe cel ce apare din groapă.) Desigur, un pitic față de Homer... ha, ha, ha... însă și el zice că nu natura ne învață binele și răul, ci propria noastră minte...

VOCEA (Popluhar) : A, bună seara, călăule... (Gabor îi întinde mina, să-l ajute să iasă din groapă.) Mulțumesc, mă descurc singur... la ieșit.

GABOR : Dă Doamne să n-ai nevoie niciodată de mina mea. (Tună și fulgeră.)

POPLUHAR : Tună și fulgeră !

GABOR : Nu mă întrerupe !

POPLUHAR : Nu eu te-am întrerupt, cerul...

MAGDA : E un semn că va fi... bine... (Mirată.) Chiar, în noiembrie, să tune și să fulgere ? Cum e posibil ?

VENCEL : Totul e posibil dacă vrea... Dumnezeu... E posibil chiar să vină pe lume... un nou mînluitor... (Lui Novotny.) Ce faci, dormi ? !

NOVOTNY (dintre pale) : M-am săturat de vorbele voastre...

GABOR : El poate nu-l așteaptă pe Dumnezeu, ci pe omul cu steag roșu... Sau pe Salis... Sau pe Popescu ! (Pauză.) Și eu îi aștept. Domnilor, e gata masa ! Nu uitați că sînteți invitații mei... Doar v-am văzut și la Viena... Doamnă, vă rog să puneți masa... (Magda pune pe pale o față de masă etc. Aduce din stînga de-ale mîncării etc.) Nu uitați că nobilimea v-a uitat... și poporul, la fel... În momente de criză, și acum este un moment de criză, se vede cîne sînt adevărații iubitori ai artei... Țin minte că de mic, după ce taică-meu, de la care-am învățat cum se ascute bine o sabie, sau o secure... după ce el, mă rog... Nu insist... Da, mergeam să ridem la teatrul de păpuși, căci și atunci era pe-aici o trupă din Praga... sau din Bratislava... Mă rog, artiști ! (Încep să mînceze.) Da, eu vă iubesc, căci sînteți singurii care... cum să spun... îmi dați fiori de bucurie !...

VENCEL : Vă mulțumesc, e un mare elogiu...

GABOR : Vă cred și eu, doar nu vă spune aceste cuvinte un oarecine... ci chiar călăul Devei... (Pauză.) Ei, cel liniște ! Trece un inger ! (Pauză.)

POPLUHAR : Ne-ai invitat la masă ca să-ți ținem de urît. (Liniște.) Cîți ai cîsăpit ? (Liniște ; latră.)

GABOR : Nu mai latră. (Se așază la masă ; Novotny, acoperit cu pături, pe pale, doarme dus.) Vezi să nu moară sforîind... (Magda l-a mai acoperit c-o pătură pe Novotny.) Cei prinși în Deva, după victoria nobilimii, au fost judecați... (Popluhar latră.) Nu în oraș, în cetate... (Suride) căci judecătorii, înverziți de groază, n-au cutezat să facă judecata în oraș... Văd că nu latricind spun adevărul. (Pauză.) I-au osîndit la moarte...

POPLUHAR : Pe ce motiv ? (Pauză.) Iarăși trece un inger ! E plin de ingeri pe-aici... Cîți ingeri ai... făcut ?... Și în baza căreii legi ? (Latră.) Ah, nu tu i-ai judecat... Măcar or să intre în gropile astea ?... Ori astea le-am săpat pentru alții ?

MAGDA : Nu uita, sîntem oaspeții lui...

VENCEL (în apărarea lui Popluhar) : De-asta-și și permite să-l vorbească deschis, ca unei gazde... (Liniște ; plusează.) Doar voi vă și cunoașteți de la Viena... Nu cu el ai făcut anul trecut un copil ?

MAGDA : Mă faci să roșesc. Am încercat doar... Însă n-a trecut un an...

VENCEL : Mă bucur că-ți mai pot face și eu ceva... (Brusc, lui Gabor.) Pe Salis l-ați prins ? Pe Poperski ?

POPLUHAR : Cum să prindă ce nu există ?... Salis e o stafie ! Un neamț în veșminte splendide și cu o stea de aur pe piept ! Ignaz Kristian Herzog, sub falsul nume de Iulius Ignaz Salis von Salfeld... Pe unde trecem, dăm de numele său... (Gabor se apropie de el, mîncînd.) Există un ordin imperial... să fie urmărit... prins... judecat pe loc și atîrnat în ștreang ! (Gabor îl ia pe Popluhar de umeri, îl ridică din groapă : Popluhar e un pitic.) Salis vrea să-l amăgească pe unii... la emigrare... (Gabor îl ține în aer.) Salis și emisarii săi... de se vor dovedi vinovați de asemenea crimă... să fie spînzurați, zice ordinul.

GABOR : Împăratul a pus un premiu de o sută de galbeni pentru cine-l va prinde pe Salis... sau pe vreun emisar de-al său...

VENCEL : Sau pe Poperski... (Pauză.) Ofițerul Mihail Popescu...

POPLUHAR : Nu-mi place să stau în aer... Sau vrei să mă obișnuiesc ?... Pe Popescu, ce premiu ? ! Împăratul știe că Poperski, sau cum l-o fi chemînd, ademeneste... oamenii... la serviciu militar străin... Nu latru, spun adevărul pe care-l știu... De unde cunosc aceste ordine de urmărire ?... De la cei care și pe noi ne-au tot controlat...

GABOR : Și chiar de la mine ?... Popescu are 38 de ani, e de statură mijlocie... fața negricioasă, păr și barbă neagră... părul și-l poartă într-o scurtă coadă... Are haine civile, dar și uniformă moscovită tivită cu roșu... *(Îl pune pe Popluhar în capul „mesei”.)* Cînd e în uniformă poartă de obicei mantie albă, însemne rusești pe sabie. Între alte limbi vorbește nemțește și italienește... Și... se zice ofițer rus...

POPLUHAR : Am eu mutră de ofițer rus ?... N-am mantie albă, nici sabie... Sînt un pitic... *(Ride.)* Les din discuție, și din urmărirea organelor militare și civile...

GABOR : Dacă ai avea minte, să judeci cu ea binele și răul... ai observa că omul e un dobitoc... inocent, și nu se dedă la grozăvii, răscoale, decît dacă e tulburat de un agent... de mintea cuiva, care devine și ea un agent... al răului... Uritul, pe lume, e... opera rațiunii... *(Pauză.)* Gisca e frumoasă pentru că e naturală și inocentă... și chiar dacă-și deschide aripile să zboare alături de un alt... gînsac, nu ea declanșează atrocitățile, ci mintea și știința... Rațiunea, nu involburarea singelui e vinovată de răul... *(Popluhar latră.)* Ce-i ?

POPLUHAR : Cei... executați la Deva de către călăul din Deva... au fost judecați... pe baza ordinului de urmărire a lui Salis... ca emisari ai lui, sau ai lui Popescu ?...

GABOR : Da.

POPLUHAR : Aici e greșeala. Țăranii ăștia... din șanț n-au nimic nici cu Popescu... O dublă greșeală, a judecătorilor... și a ta... că țăranii... fără să fie instigați de cineva... de o rațiune a cuiva... Uritul, pe lume, e... opera rațiunii ? Poate. Dar atunci e vorba de o rațiune... bolnavă, urită... Ca și a ta. *(Pauză.)*

VENCEL : El spune asta... nu pentru că i-ai ras... doar ți-ai făcut meseria !... Ci pentru că găsești motive... motive să faci din mintea omului o...

POPLUHAR : ...o latrină.

GABOR : O, voi sînteți niște... artiști... voi aduceți lumii bucuria, visul... *(Se uită la Magda.)* Iubirea... Pe cînd cei ca mine... aduc... ura, groaza... *(Lui Popluhar.)* Vezi că nu latri ? *(Lui Vencel.)* Aici se află... iluzia !... Iluzia voastră... Iluzia e o deziluzie nefîșită. Voi sînteți cei buni !... Voi și...

VENCEL : ...Dumnezeu !

GABOR *(Magdei)* : E mare... crede și în Dumnezeu ! Dar eu sînt mai... mare decît el, fiindcă eu nu visez să fiu un păpușar ca el. Adică să-i iau locul în trupa voastră...

MAGDA : Am mai avea un loc...

GABOR : Nu vin în locul nimănui... Vezi că nu latră ? Și sînt mai... mare ca el fiindcă sînt sigur că altă lume nu există !

VENCEL : Ești mai înțelept ?... Mintea ți-a șoptit așa, rațiunea ?

GABOR : Experiența. Alaltăieri, în dosul cetății, lîngă drumul ce duce spre Dobra, le-am tăiat la douăzeci capetele cu... paloșul. Puteți să-i numărați li se mai vîd picioarele ieșite de sub pămînt... Au fost aruncați în șanțul care s-a săpat pentru ei... Numărați-i, ne aflăm lîngă drumul ce duce spre Dobra... *(Linște.)* Nu există nici o altă lume... nici un Dumnezeu !... și nici nu va fi vreodată vreunul... *(Popluhar latră.)* Vrei să jucați aici viclemul ?... ca la Viena, în preajma sărbătorilor ?... Ah, teatru popular, învățat de voi pe meleagurile de-aici ?... din Balcani, din Țara Românească... Nu. N-aveți figură de magi... deși, la Viena, vă scîlîmbăiați ca niște magi... Și nici tu n-ai figură de fecioară... De altfel, la Viena, ca să fiu cînstit, m-a cuprins un gînd... afurisit, văzînd-o pe ea făcînd-o pe Fecioara Maria... Am vrut să mă culc cu Fecioara Maria !... Nu, nu sînt nebun, nu sînt... diavolul ! Am vrut doar pentru mine să-mi demonstrez că nu există... altă lume... *(Pauză.)* Și ne-am culcat... *(Pauză.)* Vezi că nu latră ? *(Vencel tace.)* Sînt mai... mare ca tine ! *(Suride.)* Și mai trist. Eu nu mă amăgesc cu nimic... cum faceți voi... hartiștii, păpușarii cehi... V-am chemat aici, să fiți oaspeții mei... ca să nu vă ancheteze !... să nu vă suspecteze... să nu fiu obligat să vă retez căpățile.

VENCEL : Ai face... asta ?... evident, dacă ne-ar găsi... suspecti... ca emisari, sau fiind chiar noi... Salis, Popescu... *(Pauză.)* Ai face asta ? !

GABOR : Ce întrebare stupidă !

POPLUHAR : Desigur... c-ar face... E meseria lui.

GABOR *(îl ia de umeri pe Popluhar și-l ridică în aer)* : Dacă nu lătrai, filosof rămînei. O, nu ești... Poperszki !... Dar... dar vreau să-ți atrag atenția că Salis... despre care ești la curent... foarte, se vede... Salis, născut în Silezia prusacă, e catolic... vădov... subțire, față trasă, palidă, ochi bruni, nas ascuțit, păr castaniu închis legat în coadă... *(Popluhar latră.)* A, tu n-ai... coadă... Vorbește germana, latina, poloneza...

POPLUHAR : ...ceha, româna, maghiara... meseria mea, sînt obligat să fiu poliglot... *(E aruncat pe pîne.)* M-ai iertat ? Nu merit... să mă dai... să mă ancheteze ?...

GABOR : Prostii... Ei caută... un Salis care poartă frac alb...

MAGDA (*scoate dintr-un cufăr un frac alb*) : Și el poartă frac alb, vestă albă, brodată cu fir de aur și cu nasturi îmbrăcați în mătase galbenă... cizme, pălărie netedă... (*Le aruncă. Popluhar se îmbracă.*) El să fie Salis?... Stafia ? (*Pauză.*) Pentru asta ne-ai chemat aici... (*surizînd*) ca să-ți jucăm o comedie ca și cum el ar fi... (*Popluhar, desigur*)...

VENCEL : Mai bine jucăm vicleimul... Prefer să fiu mag, decît maiorul Popescu... (*Ride.*) Evident, glumim, (*Arată spre Novotny.*) El e cel mai ciștigat dintre noi : doarme ! (*Popluhar latră.*) Ce mai este ?

GABOR : Mai este ceva... ceva... Salis, Salis, catolicul... e de statură... e de statură... mică ! (*Pauză.*) Observi că nu latră ? Și nu latră pentru că știe că eu mi-aș exercita meseria... Vita ! El, ca grecul ?... O vită !

MAGDA : Un dobitoc ! (*Pauză.*) Atunci e un inocent...

POPLUHAR (*lui Gabor*) : Te rog să nu plîngi ! Știu că nu ți-e ușor, dar eu nu suport lacrimile... (*Rece.*) Mai ales lacrimile călăilor.

GABOR (*Magdei*) : Îl auzi ?

MAGDA (*lui Popluhar*) : Mai bine... ne lăsa în oraș ?... în nebunia ?... (*Lui Gabor.*) Trebuie să crezi în... dragostea mea... Eu, atunci, la Viena, nu știam cu ce te ocupi...

VENCEL (*sec*) : Se ocupa cu fustele tale.

MAGDA : Nu e gelos, n-are de ce... Te iubesc numai pe tine.

VENCEL : Doar nu vrei să-l și... rupi din ce face ? (*Lui Gabor.*) Îți spun asta fiindcă știu că nu mă urăști... Este ?

GABOR : Da...

VENCEL : Nici pe... dobitocul ăsta... Ea te iubeste... pentru că ea nu poate iubi un singur om, ci pe toată lumea...

GABOR (*surizînd*) : Artiștii... se dăruiesc tuturor... (*Lui Vencel.*) Nu te pot urî !

VENCEL : Eu sînt pentru tine un... fluture.

GABOR (*vesel*) : Nu poți urî un fluture.

VENCEL : Asta și zic. Nu poți urî un om, un fluture, tu ești mai presus...

Nu poți urî decît... toată lumea...

MAGDA : Prostii ! Pentru că e... plătit să... ?

GABOR : Te rog să nu spui că sînt... un țigan... un plătit să spăl morții, să-i îngrop, să-i... Nu asta e problema. (*Lui Popluhar.*) Care este problema ? (*Liniște.*) Eu... eu... nu fac...

POPLUHAR : Te rog să nu plîngi ! (*Lui Vencel.*) Nici el... și nici noi, păpușarii... nu facem istoria ! Noi sîntem doar... martorii ei... Mai mult sau mai puțin... apropiați de... (istorie)... de fap-

tele istoriei... (*Lui Gabor.*) Am spus bine ?

MAGDA (*lui Gabor*) : Te iubesc...

VENCEL : Auzi la ea !... Îl iubeste... Dar nu-ți cere asta ! El nu e un puști, să aibă capricii... să poată iubi... sau urî pe cineva... El e matur ! E un tip... condus de rațiune... Are chiar o conștiință.

GABOR (*lui Popluhar*) : Nu ți se pare că mă ia peste picior ? Tinere, nu întinde coarda !

(*Vencel ia o pătură — se duce să se culce.*)

MAGDA : Te iubesc.

GABOR : Domnișoară, nu întinde coarda...

MAGDA (*sinceră*) : Dar chiar te iubesc !

GABOR : Conștiința mea nu vibrează în fața acestui subiect.

VENCEL (*de la pătură*) : Nu vibrează, fiindcă n-o ai.

GABOR : Ai terminat ?

VENCEL : Da. Nu s-a observat ? (*Pauză.*) Fiindcă ești un... primitiv... un...

GABOR : Insultă-mă !

VENCEL : O grămadă de... instincte, hormoni, și-o... minte întunecată. Un biped dornic doar să halească și să-și exerceze datul din tur... tot timpul cu ochii la Dumnezeu, înfricoșat de... teama cerului ! Așa sînt toți cei de teapa ta... urăsc ce iubesc, e un haloimăș în ei... sclavi burții, datului din...

GABOR : Tu ești un artist, trăiești dincolo de aceste fleacuri cotidiene, nu dai din...

VENCEL : Ba dau și eu dar cu măsură. Căci nu procreția este măsura omului, ci creația... Or, tu ești un... animal !

GABOR : Îți mulțumesc că m-ai făcut animal. Căci dobitoacele sînt... inocente.

VENCEL : Tu nu ești... Și nici nu poți fi... Ne-ai adus aici de teama morților... tăi... Și de teama că alți țărani ar putea intra în oraș... Ori de teama lui Popescu, sau... Noi, să-ți păzim frica... (*Popluhar latră.*) Ce vrei ?

POPLUHAR : Dormi !

VENCEL : E și el... sensibil ?... (*Evident, despre Gabor.*) Poate plînge ? Aoleu ! Artistul de la Deva ! Aha ! Cel care și-a sacrificat soția ca să poată clădi... cetatea Devei ! A omorît-o în zori, parcă... Am jucat piesa asta...

POPLUHAR (*lui Gabor despre Vencel*) : El era chiar meșterul Kelemen... își știe rolul... Dormi !

VENCEL : Nu dorm. Zidurile se surpă... Meșterul visează... că trebuie zidită o femeie... Un sacrificiu, pentru o idee ! Artist ! (*Tună și fulgeră.*) Poftim !

Soața lui vine spre Deva... deși tună și fulgeră... Vine, și află ce soartă o așteaptă... (*Magdei*.) Cum spunea?

MAGDA : Eu jucam... Ziceam : „Lăsa-ți-mă să-mi iau rămas bun de la prietenele mele și de la copilășul meu...”

POPLUHAR : Gata, la culcare, toată lumea ! (*Lui Gabor*.) Soața își accepta destinul, cunoști, doar și la Deva am jucat...

VENCEL : Accepta, înțelegind... ideea !... Cetatea ! Și el... zidea, uidea, pen-tru... o creație... Dar tu de-ai avea o nevastă... ai omori-o... ca să scapi de frică... Să aperi o idee... neagră... (*Pauză*.) Nu plingi ? Atunci mă culc. (*Își pune pătura pe cap*.) Să-mi fac rugăciunea... Tatăl nostru, carele ești în ceruri...

GABOR : Termină ! (*Vence-l nu-l ia în seamă*.) Pe marginea acestui drum spre Dobra i-au adus... au săpat șanțul... Unul după altul venea... și ingenunchea în fața șanțului... (*ingenunchează*)... și popa spunea : „Tatăl nostru, carele ești în ceruri...” (*Se aude glasul lui Vence-l continuând rugăciunea*.) Și-și pleca fiecare capul... (*Și-l pleacă*)... și eu loveam cu... paloșul.

VENCEL (*de sub pătură*) : Să nu plingi, călăule !

GABOR : Capul se rostogolea în țărină, plin de singe... Ochii rămăneau uimiți... Și eu, cu călciiul, le împingeam în șanț trupul... A doua zi, ieri, am mai tăiat paisprezece capete. (*Pauză*.)

VENCEL : Trece un stol de paisprezece ingeri...

GABOR : Era ceva înspăimântător !... Mă priveau ca pe un lup, ca pe un diavol... Nici nu mai lăcrimau, de parcă le împietriseră lacrimile... Doi s-au repezit spre mine aplecându-și capetele... Au fugit din rînd, să vină mai repede să-i scurtez de capete...

VENCEL : Miine o să ne scurtezi și pe noi... (*Linște*.) Noapte bună, domnilor. Noapte bună, ingeri !

GABOR (*pauză scurtă*) : Cine-i acolo ? !

MAGDA : Nu e nimeni...

GABOR : S-au mișcat tufe de liliac ! Stai ! Cine-i ?

MAGDA : Vîntul...

POPLUHAR : Nu e... Salis... De-ar fi, el s-ar duce acum la culcare... (*Surt-zind*.) Vă doresc noapte bună... Vă las pradă iubirii... (*Dispare într-una din glugile de coceni etc. Paie, tufe, pe-rețele unei case dărăpănate etc.*)

MAGDA : Nu ne-am văzut de aproape... de-un an ! La Viena... cîntai ! În be-rărie, ce vesel erai... De parcă erai cîntăreț... italian. Cu mustăcioară, bru-

net... Și ce ți-am spus ?... Mario, tu ești omul pe care l-am întîlnit în vi-sul meu... De nu ne vom mai întîlni, mă vei îngropa în bezna lipsei de dragoste...

GABOR : Gîscă !

MAGDA : Așa ți-am părut ? Gîsca 'din Praha ! Te voi căuta, ți-am zis, și-n iad, ți-am zis...

GABOR : Și m-ai găsit.

MAGDA : Întimplător ?

GABOR : Oare ? !

MAGDA : Adică ?

GABOR : Adică pe mine mă căutați... voi ?

MAGDA : Crezi că ei sînt... Popescu ?... Salis ?

GABOR : Oricum, nu sînt cei trei măgi... (*Ride*.) Deși, deși, ne aflăm în noiembrie, și mîine-poimîine e nașterea... „Mario, te voi căuta și te voi găsi...” M-ai găsit. Dacă chiar m-ai căutat...

MAGDA : Tu nu m-ai așteptat... cu toată iubirea ta ?

GABOR : Cine-i acolo ? !

MAGDA : Nimeni, dragul meu... Vîntul.

GABOR (*sare, merge spre dreapta*) : Stai ! Vîntul are picioare ? (*Pauză*.)

MAGDA : Nu crezi că te... iubesc ? Nu crezi în... ?

GABOR : Iubirea e forma cea mai surf-zătoare prin care-i pul cuiva belciug în nas. (*Ride satisfăcut*.) Am să i-o vind piticului... Dacă nu cumva de la el o știu... Stai ! Cine-i acolo ?

O VOCE (*pițigăiată, de femeie*) : Diavolul.

GABOR : Vino-ncoace ! (*Linște*.) Să nu fugi, că trag. (*Scoate din niște tufe o femeie gravidă ; aprinde lămpașul*.) Drac borșos, da ? !... În ce lună ești ? Spune, miță ! În ce lună ?

BORTOASA : Sînt în luna noiembrie. (*Țipă*.) Nu mă strînge de țîțe !

GABOR : Astea-s țîțe ? Boarfele astea... (*O aduce mai la lumină, îi smulge bluza*.) Magda, vino să vezi pe dracu' !

BORTOASA : Vai ! (*Își pune mîinile peste piept*.) Nu vă e rușine ?

GABOR : Mie ? Ție nu ți-e rușine, așa... goală ?

BORTOASA : Mi-este, dar ar trebui și ție... să-ți fie. Sînt o femeie bortoasă !

GABOR : Actele ! (*Ea îi întinde ceva ce-ar putea să fie un act etc.*) Ah, Cecilia !... Magda, vino s-o vezi pe Cecilia !... O... aventurieră... care nu mai crede nici în Dumnezeu, nici în oa-meni, nici în cai, boi, mămăligă, peș-te... Este, Cecilia ? Si ieri noapte ai vrut să pătrunzi în Deva, tot pe-aici... Le-am povestit astăzi acestor oaspeți ai mei despre... Cecilia, cea... înfrigu-

rată de nici o credință, blestemată parcă să nu stea locului, ci să alerge mereu, neștiind ce vrea și spre ce aleargă, mereu fără speranță că va găsi vieții ei vreun scop...

MAGDA : Las-o în drumul ei... (*S-a culcat pe paie, în spatele zidului dărmat etc.*)

GABOR : Dar nu vrei, Magda, s-o vezi pe Cecilia ?... Cecilia și mai cum ?

CECILIA : Lupu.

GABOR : Desigur, nu putea să fie Cecilia Vulpă... (*Se uită în acte.*) Ești sigură că te cheamă așa ?

CECILIA : Cum mă vezi și cum te văd. GABOR : Cum te văd eu, nu mă vezi tu. Nu faci contrabandă cu nimic ? (*Ea : Eu ? !*) Doar nu eu ! Ce căutai pe-aici ? De ce voiai să treci... granița ?

CECILIA : Ce graniță ? ! Începe aici vreo altă țară ? Se sfîrșește-o țară, și-ncepe alta ? !

GABOR : Magda ! Normal, se face că nu știe nimic... Cecilia, nu știai că te afli la marginea orașului Deva ? ! (*Tăcere.*) Cecilia !

CECILIA : Da, să trăiți !

GABOR : Decl... dacă zici „să trăiți !” ... știai că aici e cineva de pază...

CECILIA : Știam, cum să nu, doar sînt dracul-gol ! (*E aproape în pielea goală ; Gabor chiar îi dă jos fusta.*) Ce faci ? Magda, vino să-l vezi !

MAGDA : Nu-i bine să-l vezi pe dracu' !

CECILIA (*lui Gabor*) : Nu m-atinge !

GABOR : Nu te-ating...

CECILIA : Vai, ce rușine... Mi-e rușine... Nu pune mina pe mine, că mă gîdili... și... și rid... Vai, ce bărbat bine ești ! Simt cum mă-ndrăgostesc de tine și cum viața mea începe să aibă un sens...

GABOR : Dar nu mă cunoști !

CECILIA : Niciodată nu m-am îndrăgostit decît de necunoscuți. Privește, a răsărit luna ! Lumina ei este lumina iubirii... Tu ești luna mea, bărbate !

GABOR : Magda, nu mă lasă !

CECILIA : (*vine spre el*) : Nu știu dacă viitorul va fi bun cu noi, și va face să se-ntîmple între noi ce trebuie, însă eu sper ! Decența mă povățuiește să nu-ți spun acum pe șleau totul... (*Vine spre el ; el se retrage.*) Dar nu vei scăpa de întrebarea mea, căci și cu tine trebuie să am o aventură, ca viața mea să n-aibă nici un sens... (*Ride.*) Oh, parcă, de emoție, m-am bilbilit... Dar ce să fac, așa e iubirea, ca lumina lunii, năvalnică... Astfel că subsemnata, cînd luna !... doar o vezi, nu !?... da, mă simt miuere în toată regula, pierzîndu-mi mințile, căzînd în

nîntea gîscuțelor, pătrunsă de lumina lunii și a iubirii... (*Vrea să-l ia în brațe.*) Ce mai aștepti, alege ! !

GABOR : Ce s-alege ? !

CECILIA : Alege-odată între a trăi și a cugeta. Căci nu poți în același timp și să te bucuri de viață, și să cugeți asupra ei. Hai, alege ! Amîndouă... nu încap într-o teacă, eu am experimentat... Nu, între ele este un pustiu... Eu am ales aventura... A trăi este...

GABOR (*o îmbrățișează*) : N-ai coadă !

CECILIA : Vă rog, vă rog... Sînt o femeie borțoasă. Mă duceam la un unchi, să-mi dea niște... Nu mă strînge de coapse !

GABOR : Căutam coada... N-ai !

CECILIA : Ce ? !

GABOR : Coadă ! Gravidă ? ! (*Începe să-i scoată din jurul burții briul. Trage de un capăt, Cecilia se rotește.*) Cecilia, zici ? ! Și gravidă ?... în luna ?

CECILIA : Noiembrie... Nu sînt gravidă, te-am mințit, bărbate... Așa-i aventura, ca lumina lunii, mincinoasă... Nu sînt borțoasă, gata, sînt aptă... Aventura începe acolo unde se termină etica... și de unde începe jungla amoroasă. Am zis. Asta e aventura, și ca ea sîntem și noi... Peisajul e prielnic, luna a ieșit din nori, și deși e cam frig văd niște paie și pățuri care ne pot fi de folos împotriva nopții răcoroase... Poți să ai încredere în mine, căci în viața particulară am fost soră... infirmieră... călugăriță... Deși cîndva am fost căsătorită cu un berar neamț din Sibiu, trebuie să recunosc în fața cerului și a ta că berarul n-a fost singurul bărbat pe care l-am cunoscut. El avea destui prieteni buni pe care nu puteam să nu-i servesc cu bere și cu... Nu mă pițiga ! (*Gabor privește din nou în acte.*) Ce-i ?

GABOR : Minune ! Dacă tu ești Cecilia Lupu, eu sînt papa de la Roma ! Sfințul părinte ! Căci, soră Cecilia, ce văd eu aici... ?

CECILIA : Aur ? Nu mă pițiga, că rid... Trebuie să ne grăbim, căci vin zorile, îi spuneam berarului... Să ne grăbim, căci noaptea, ca și viața, e scurtă. Nu mă gîdila... Ce-ai descoperit, praf de pușcă, aur ?

GABOR : Mai... scump !... Am descoperit că viața ta cu berarul a fost o bulibăseală... Popluhar ! Hei, cehilor, treziți-vă să vedeți minunea ! Sora Cecilia vrea să treacă peste graniță ceva ce numai bărbații au...

CECILIA : Vai, domnule general...

GABOR : Nu sînt general.

CECILIA : Nu se știe, atîta vreme cît ai baston...

GABOR : Gura, Cecilia ! Te acuz de trecere ilicită peste frontieră... de...

CECILIA : ...pistoale ?

GABOR : ...de trecere, și de port ilegal... Cecilia, te acuz de port ilegal de sex ! Căci, soro, ce-mi vâd ochii ?

CECILIA : Ce, generalissimo ? Căci bastonul...

GABOR : Lasă bastonul, Cecilia ! În loc de... ai altceva ! Ca un bărbat !

CECILIA : Nu mai spuneți ! Coadă ? !

GABOR : Coadă, în față ? !

CECILIA : Atunci ce să fie ? !

GABOR : Nu știu. S-o tăiem, ca să vedem... *(Pune mina pe o sabie și începe s-o ascuțit pe o piatră etc.)*

CECILIA : O fi crescut pe-nțineric, de cind stăm noi de vorbă... O bubă ? !

GABOR : Da, da... Asta o fi ! Minune ! Diavol borșos, apoi o vâdುವ de berar, apoi...

CECILIA : Recunosc, sint Ceciliu ! Am crezut că... vă înduplec, c-o să fiți mai blind... la nuri mei.

GABOR : Sub lumina lunii și a iubirii... Te bazai pe o confuzie... de sex... de text, de nume... *(Pauză.)* Popescu Mihai ! *(Linște.)* Popluhar, hei, cehilor, sculați-vă !... Ah, voi întotdeauna dormiți cind la granița orașului se petrece nu știu ce... Hai, treziți-vă, căci și luna e nerăbdătoare... *(să afle...)* Toți sințeti niște stafii... rătăcind prin noaptea asta care nu fișie... prin iluzia asta că sintem oameni... Magda ! Nimeni nu răspunde !

CECILIU : Eu răspund... Eu sint aici...

GABOR : Magda, el e o realitate... Aventura e o realitate... Oricum, ceva ce se desprinde din noaptea asta ireală... Și ce vrea Popescu, Magda, știți ?... Să mă suprimă pe mine... poate. *(Suride.)* Ești dornic, Ceciliu, de aventuri, de fapte, care să te-asigure că nu ești o... stafie... o umbră...

CECILIU : Eu vreau să fac bine...

GABOR : Să bagi sabia în mine ?

CECILIU : Tu n-ai retezat cu paloșul capete ?

MAGDA *(vine)* : De ce ?

GABOR : De ce, Magda ? Tocmai ca să-mi demonstrez mie... că sint o ființă reală, nu o...

MAGDA : Dumnezeu nu există, ai spus... Decît lumea de-aici !

GABOR : Dar faptele mele... sint criminale ! Sint, deci și eu sint... Mai bine așa, un criminal, decît să nu fiu... Dar nu sint criminal, sint... un ins recunoscut de lege ! Plătî de stat ! Și la mine vin popii... să-mi citească rugăciuni, să mă spovedească... să mă mîntuiască de păcat... Ce fac nu e vina mea... e vina lumii...

MAGDA : Vei fi mintuit pentru această vină... Dar poți să zici de mine : ajunge.

GABOR : Nu pot. Am jurat... am pus degetul, am făcut un legămint cu imperiul... *(Suride.)* La Viena l-am întîlnit pe Horea... El venise să ceară drepturi pentru iobagi... pe mine mă chemaseră să invăț... să stirpesc orice răzvrătire împotriva imperiului și a lui Dumnezeu... *(Ride.)*

CECILIU : Deci, tu îl apărăi și pe Dumnezeu...

GABOR *(glumind, ca să ridă și de el, nu știe în ce se afundă)* : Cu sabia...

CECILIU : Tu ești arhanghelul lui Dumnezeu... ingerul morții...

GABOR : Spune, spune, eu sint obișnuit s-aud tot felul de adevăruri...

CECILIU : În fața sabiei... se spun tot felul de adevăruri, dar tu n-ai acum sabia în mînă...

GABOR : Te pomenesti că ești un filosof !... Rătăcit pe la Deva... Materialist sau idealist ? Ceciliu !

CECILIU : De care v-ar place să fiu ?

GABOR : Idealist ! Căci numai un idealist putea să-și inchipuie că nu-l simț eu că vrea să pătrundă prin poarta mea în Deva ! Dar nu se poate ! Nu se poate, și pace, ca pe-un filosof idealist să-l cheme Ceciliu Lupu !

CECILIU : E un pseudonim.

GABOR : A, deci un fals !

CECILIU : Voiam să ajung la... unde să... Să spun aici totul ?

GABOR : Dar unde-n altă parte ?

CECILIU : La... judecătoria... la...

GABOR : Eu n-am dreptul să aud ce gîndește un filosof, numai judecătorii ?

CECILIU : Dumneata... dumneata... execuți ! Fără să cunoști neori... Sau...

GABOR : Deci, mă cunoști ?

CECILIU : Cine nu vă cunoaște ? !

GABOR : Atunci... atunci de ce te temi de mine ?

CECILIU : Pentru că noaptea... în ultima vreme, aveți... trebuie să apărați... cu toții orașul ! Nu sint filosof, sint preot.

GABOR : Tocmai... mai înainte de-a apare... sfinția-ta aici... mă gîndeam... cînd am auzit pași prin tufișuri mă gîndeam la...

CECILIU : Cristos...

GABOR : Nu, nu, mă gîndeam : cine dracu' își inchipuie că poate să scape trecînd pe-aici... Numai un filosof idealist, un popă... Un timpit ! Scuză-mă. Și ideea... caraghioasă... să te prefaci că ești borșoasă... Un popă borșos... zicînd că e diavolul ! Cine ești ? Mihai Popescu ?

MAGDA (revine): Ar fi timpul să-l lași să treacă... pe acest om, oricine-ar fi... Doar tu... nu judeci pe nimeni... N-ai dușmăanii nici cu cei pe care-i...

GABOR: Spune până la capăt... Da, nu-i urăsc nici pe ei... Dar nici nu-i iubesc! (Pauză.) Eu nu urăsc și nu iubesc pe nimeni...

MAGDA: Minți. De-ar fi așa, doamne, ce... comedie, sau tragedie... Mă iubești pe mine. Să treacă...

GABOR: Cine trece... de mine... rămâne în viață... (Ride.) Dar dacă e Popescu... miine mă atîrnă într-un cîrlig, ca pe-o mărghă! Nu mai ține cont că sînt în serviciu... că eu n-am nici o legătură cu nimeni...

CECILIU: Nu sînt Popescu. Și vă-nțeleg... Trăiți, trăiți legat de meseria dumneavoastră... cum trăiesc și eu, ca preot, lingă Dumnezeu...

MAGDA: Nu-i chiar așa, dumneata... ca preot... ești amestecat... Nu trăiești într-o altă istorie, ci acum... cu enoriașii... 'Dar el, el nu se-amestecă în... decît după ce s-a luat o hotărîre de către alții... El e detașat... Și de l-ai crede, n-ar avea nici sentimente, dar aici se-nșală, căci pe mine... încă de la Viena...

GABOR: Deva nu e Viena.

MAGDA: Poate... și așa și e... ele trăiesc pe alte meridiane... sînt paralele... trăiesc și în alt timp. Împărații, acolo, și iobagii... Alte lumi, paralele, desigur, desigur... Și fiindcă și tu n-ai nimic cu ce se petrece la Deva... ai o altă viață... ca și cum ai trăi în alt timp, după cîteva sute de ani. așa ești de departe... Dă-i drumul! (Pauză.) Ce se-ntîmplă acum la Deva... faptele tale de ieri și de-astăzi... sînt și ele intrate în... istorie, da, dar într-una pe care tu n-ai dorit-o... Dă-l drumul!

GABOR: Însamnă că e Popescu.

CECILIU: Asta ar fi strigător la ceruri, să mor... dintr-o confuzie, ca român... Sînt preotul... Andrei Iancso... (Magdei.) Ce faceți acolo?

MAGDA: Încarc pistoalele... (Îi dă unul lui Gabor.) Îl ajut, să vadă că nu e singur... Chiar cînd alții dorm și nu le pasă... Nu, nu vreau să te omor, pîrinte, c-ar fi mare păcat pe sufletul meu... Vreau doar să nu-l păcălești... ca filosof idealist ce ești...

CECILIU: Sînt chiar popă în Crișcior... Lăsați pistoalele, asta ar fi culmea... să mor ca... un filosof, ca un diavol, ca un... Am trăit pentru alții, pentru enoriașii mei, așa putea muri pentru ei, dar nu pentru altcineva!... Dacă noi, preoții, nu avem timp de trăit,

pentru noi, măcar să murim pentru noi și pentru credința noastră...

GABOR: Și Popescu e un fel de preot... al răscoalei... și el spune la fel.

CECILIU: Domnule... Oameni buni... Am fost martor la niște... Răscoala a izbucnit ca un foc... parcă a venit apocalipsa... cu sînge, cu arhangheli, cu nebunie!... Pe Ioan l-am tîrît peste cîmp pînă la biserică... S-a rezimat de ușa bisericii și a zis: lăsați-mă să mă reazim de Casa în care am preamărit pe Domnul Dumnezeu! meu. (Pauză.) Veșmintele, țișanii le-au împărțit apoi între ei...

GABOR (rece): Asta se știe.

CECILIU: La 2 noiembrie răsculații au venit la casa mea. Le-am ieșit în cale cu Biblia deschisă, i-am îndemnat să înceteze cu faptele vinovate, și să nu omore pe nimeni, căci ar fi păcat de neiertat... Și pe mine, slujitor al lui Dumnezeu, să mă lase în pace, căci cu iobagii n-am avut, și nu le-am greșit cu nimic... Am scăpat, eu, soția, două fete...

GABOR: Dacă m-ai cunoscut... de ce-ai mai jucat comedia cu... borțoasa? De ce nu mi-ai spus de la început că te-ai îmbrăcat astfel ca să scapi de... (Pauză.) Nu ești popa din Crișcior!

CECILIU: Cum să nu fiu, Doamne Dumnezeule!? Să continui... După cîteva zile, am auzit strigăte: „Nici măcar un copil să nu rămînă, să-i omorim pe toți!” Am luat spre zorii zilei drumul pădurii spre Brad. Dar dimineața ne-am trezit cu mulțimea țărănilor venind dinspre Brad... Ne-au lovit cu bîtele... Am luat-o la fugă... Au tras și asupra soției, care, cu fetița de trei ani în brațe, alerga și rostea rugăciuni...

GABOR: Și tu ai scăpat, fugind...

CECILIU: Am stat trei zile ascuns într-o clăie de paie, ca într-un mormînt...

GABOR: Atunci cunoști cum este în mormînt... (Ridică pistolul.)

CECILIU: Nu!... (Foc! Ceciliu cade; Gabor îl acoperă cu fusta, bluza etc.) Dumnezeule, de ce m-ai părăsit?

GABOR: Nu te-a părăsit, te-a chemat la el. Fii fericit!

MAGDA: L-ai trimis în cerurile în care tu nu crezi... Și ce liniștit ești! Te-ai liniștit...

(Bate vîntul, se mișcă tufe de măceș etc.)

GABOR: E vîntul... (La niște frunze în mînă.)

MAGDA: Pentru tine nu e nici o deosebire între moartea unei frunze și moartea unui om.

GABOR : Pe popa din Crișcior îl cunosc.
Nu e asta !

MAGDA : Dar... și asta e un om. (*Îl coboară ușor într-o groapă.*) Bine c-au săpat gropi... Sînt gropi pentru flecare om. Pămîntul — un cimitir. Ce luminează ! Ce raze !... parcă ne scaldă în...

GABOR : E luna.

MAGDA (*rece*) : Vai, parcă e lumina morții.

GABOR : Taci, tu !

MAGDA : Ne luminează moartea cu...

GABOR : Taci ! Te luminează... iluminează... pe tine !... Te-ai zăpăcit. E lumina... lăcășirea... (*Suride.*) gînguritoare... a luminii mărețului astru !

MAGDA (*aprinzînd o lumînare, o așază pe marginea gropii în care l-a așezat pe Ceciliu*) : Gîngureala ? Aiureala nopții. Slava nopții. (*Aruncă pămînt în groapă.*) Marginea nopții. Tărîmul nopții. Ce lună codoasă... Îl îngrop, să nu mai fie urme, să poți dormi liniștit.

GABOR : Stelele să pălească, să vină dimineata...

MAGDA : Asta e ! Vrei să scapi.

GABOR : Eu vorbesc de stele...

MAGDA : Nici vorbă !... Vrei să arăți că tot ce simți tu... foșnetul tufelor... Ce vezi... Și Ceciliu ! Tot ce simți sînt doar niște... găluște ! Laște ! Boțuri de aluat... umplute cu prune ! (*Pauză.*) Ești borșos... de ele ! Stări... tufe, vîntul... filosofi... astrul !

GABOR : Mai departe.

MAGDA : Boțuri... ale spaimei. (*Ride.*) Frica, ghea, ca o cocă-gălușcă, concretă, ca o... materie... materială !... Este că sînt mai nespăimîntă decît tine ? N-am spus mai deșteaptă. Aștepti palida lumină a stelelor ?... Adică... ?

GABOR : Am spus : să vină lumina zilei.

MAGDA : Mai mult : să piară întinericul spăimos și înfrigurat din... burta ta ! Să-l verși, să-l pi... — scuză-mă ! — să-l feți... Să te eliberezi, să ajungi mai... ușor, ca o neființă... Fără această... materie spăimoasă ! O... o ființă imaterială ! Adică liberă ! Scutită de-a mai păzi intrarea în Deva, și moara de pulbere... (*Pauză.*) Nu-i o moară de praf de pușcă pe aproape ?

GABOR : Credeam că vorbești de... toate întîmplările astea... de... istoria asta... cu... Tu crezi că m-ai putea scoate... de-aici ?... Din situația asta ? Cum ?

MAGDA (*rizind*) : Un pintec miraculos... (*Își mai pune pe umeri o pătură ; s-a lăsat frigul.*) Nu ?

GABOR : Și-o să-l alăptezi ? !

MAGDA (*drăgăstoasă, dar nu lipsită de umor*) : Nu iubirea este... prima și ultima valoare a lumii ?

GABOR : Cine spune asta, Popluhar ? Piticul ? Pentru că nu e în stare să... Femeia trebuie să pară ca o... zeiță, un exemplu de inaccesibilitate ! Or, borțoasă... o să dovedești că totul e posibil. (*Pauză.*) Ți-e frică să îmbătrînești ?

MAGDA : Poate. Dar nu mai simți nimic față de mine ?

GABOR : Nimic.

MAGDA : Nimic, nimic ? !

GABOR : O, numai instincte.

MAGDA : Vorbește.

GABOR : Instinctele colcăie în mine, se dau peste cap, își... dau poalele peste cap !

MAGDA : Lasă-le-n pace, căci și instinctele mele simt cum își dau poalele peste cap. Lasă-ți firea... în libertate...

GABOR : Nu pot. Îmi vine să rid de acel întineric din mine, de acest monstru...

MAGDA : Te rog să nu rizi de monstrul din întinericul din tine, căci fără el singele tău e mort, și nu mai faci copilași !

GABOR : Mie-mi place să privesc cu luciditate în interiorul meu.

MAGDA : Dacă-l... privești cu luciditate, o să privești cu luciditate și la copiii altora, căci ai tăi o să... o să... Să spun tot adevărul ? Fără monstrul din tine, iubirea e imposibilă, bre ! Căci... Să spun totul ? Iubirea fără... sex, fără întineric, nu e decît... text. Așa că... eliberează monstrul !

GABOR : Ți-e frică să-mbătrânești singur ? Stai ! Cine-i acolo ? Vîntul. De ce să faci un copil ? Pentru că e la modă asta la Viena ?

MAGDA : E o dorință a mea... Nesilită de nimeni. Da. O maternitate... senină.

GABOR : Așa începe totul, cu vorbe senine. Cu texte. Dar la mijloc e o... șmecherie, o vrăjitorie contra neliniștii... Fricii. (*Pauză.*) Cine e acolo ? ! Vîntul. De ce rizi ? Nu-mi place veselie ta... nici gluma cu monstrul, cu... Cînd surizi tu, parcă întreaga lume este în primejdie... (*Ea ride.*) Te rog, oprește-te ! Parcă răstorni toate... ușile, le scoți din țiței, le pui altfel, ferestrele, cheile... Nu ride ! Parcă scoți... totul din țiței... și-l așezi altfel... (dîndu-l alte valori, semnificații ? ce ?) Nu ride !

MAGDA : N-o să te scot din țiței ?... Dar... eu ? !

GABOR : Cine e ? Zezi ? !... E vintul.
MAGDA : Vintul ? Nu e nici un vint !
E un fior...
GABOR : ...de nebulie ?
MAGDA : Vai, nu simți chiar nimic ? !
Nu simți un fior care... străbate lumea ? !
GABOR : Trezirea țăranilor !
MAGDA : Dragostea mea ! Nu se poate să n-o percepi și să nu-mi răspunzi pozitiv. Trebuie, înălțuindu-te, să intrăm în eternitate pentru a simți, ambii, farmecele iubirii. Să nu zici nu, căci îmi crapă inimioara !
POPLUHAR (*vine spre ei, somnoroș, cu o manta albă pe umeri*) : Terminați cu circusul ! Nu'vă aude nimeni cum vă prostiți, așa că n-aveți cum să aveți succes la public ! Orașul doar-mă... Sau, dacă nu doarme, e departe de aici... Sau noi stătem la marginea lui... În căruțele noastre... confrății artiști dorm și ei. Doarme și Dumnezeu. E ora stafiilor.
GABOR : Tu ești stafia lui Salls.
POPLUHAR : Nu. Sunt un păpușar ceh, doar mă cunoști de la Oradea, când erai birjar la evreul Gross, care vindea cizme... Când ne-am întâlnit pe malul Crișului, nu se-auzise de Salls!... Cîți ani au trecut de-atunci ?... Cîntai la hîdede...
MAGDA : Erai mai mult decît un violonist, erai un zeu al iubirii ! Brunet, cu mustați ! Te îndrăgeau toate coțofenele de pe la birturile de noapte, căci știai cu farmecul tău să poposești la patul fiecăreia, ca s-o miluești cu muzica ta divină...
POPLUHAR : Dacă nu încetezi, mă duc să mă culc... Mă gîndeam zilele trecute că apropiindu-mă de acest oraș... și de Dumnezeu...
GABOR : De oraș, poate, de Dumnezeu, niciodată. (*Rîde.*) El e ocupat.
MAGDA : Ce face, dragă ?
GABOR : Doarme. Vrei să faci o nouă lume ? Iubește lumea asta, și nu mai vrea să facă alta.
POPLUHAR : Tu n-o iubești, de nu dormi ?
GABOR : Eu privesc stelele. Și aștept...
MAGDA : Așteaptă o mare iubire.
POPLUHAR : Bine că n-ai așteptat o fată mare.
MAGDA : El mă așteaptă pe mine, care, oricum, mă voi strădui să devin fată mare. (*Aproape retoric, dar nu fără o ironie subiacentă.*) Mă voi comporta ca o regină, îmbătată de stele și de absolutul iubirii, deși nu cunosc nici o regină care să-și fi început încoro-

narea noptea, sub misterul clarului de lună.
GABOR : Iubirea mea față de stele, de absolut... este atât de mare, încît absolut mă rupe pe mine însumi... și nu mai știu pe ce lume sînt, și dacă tu ești o pașchină sau o regină...
MAGDA : Într-un fel, și tu ești un sfînt !
GABOR (*după o clipă de răgaz*) : Puțin spus. Eu l-am depășit pe Dumnezeu.
POPLUHAR : De-asta nu-ți mai pasă de el ? (*Pauză.*) Nici frică nu mai ai de el ?
GABOR : Nimic.
POPLUHAR : Cine e mai mare decît Dumnezeu nu e oare țicnit ?
GABOR : Așa se credea altădată. Nu este. Așa spun doctorii.
POPLUHAR : Tu cu ea... doi timpotiți, și cu mine trei, că nu mă culc... Așa m-am dus la culcare și la Oradea cînd un fost vizitlu la un negustor evreu, trimis de acesta la Budapesta să învețe carte, unde după cîțiva ani a devenit... violonist de bilci... Da, m-am dus la culcare și șnapanul ne-a făcut praf primadona ! Ce mama dracului i-ai spus ?
GABOR (*ca atunci*) : Ai vrea tu să devin eu soțul tău ?
MAGDA (*ca atunci*) : Nu pot să-ți stric cariera de hegheș ! În fața lumii... și a lui Dumnezeu, să fiu eu egala ta ? !
GABOR : Ai fi egala mea în fața mea. N-aș mai avea secrete profesionale față de tine.
MAGDA : Să-ți cunosc eu misterul ?... cîntecului viorii ?... Desigur, femeile d-ăia sînt făcute, să descilcească misterele, însă... însă... Chiar vrei să-ți descilcesc ?
GABOR : Nu !
POPLUHAR : Poftim ! Ai zis nu, și totuși ea de-atunci știe să cînte la vioară perfect. Acesta e misterul lumii.
MAGDA : Ne-am iubit în taină, dar nu ne-am căsătorit. Am vrut să se dedice numai cîntecului, să rămînă neasemuit... I-am și spus : n-o să spun la nimeni nimic...
GABOR (*ca atunci*) : N-o să poți.
MAGDA : Numai dacă mori, poate o să mai trîncănesc.
GABOR : N-o să mori tu înaintea mea.
POPLUHAR : Dar chiar de-ar trîncăni după moartea ta, ce ți-ar mai păsa ?
GABOR (*ca atunci*) : Scumpo, nu vrei să te căsătorești cu mine ? Eu nu-ți

cer luna de pe cer, nici susurul Crișului, nici freamătul fetanilor din pădure... Îmi ajunge sufletul tău, precum și trupul...

POPLUHAR : Techerghiu de Oradea, șlefuit la Budapesta. Ah, așa-ncep marile nenorociri, c-o glumă nesărată... (Pauză.) Am cunoscut la Viena un călău. La o berărie... Era din Alba Iulia, dintr-o familie de... Parcă moștenise meseria asta. Bea bere și cînta din gură... (Cîntă.) „Nalt e cerul și senin / Pe-a mea parte norii vin...”

GABOR : L-am cunoscut și eu. Îl chema Gabor.

POPLUHAR : S-a-ndrăgostit de-o... Cînta, parcă batjocoritor, sau bășcălios... „Cînd s-o-mpărțit norocu / Măi, do rule, / Fost-am eu dus la lucru... / Fost-am eu dus la lucru / Măi, do rule...”

GABOR : E un cîntec vechi românesc... Dar nu-i despre... călăi...

POPLUHAR : Nu, nu, el nu-l cînta ca un... călău supărat că n-a avut noroc, ci ca un îndrăgostit... (Pauză.) Dumnezeu să-l ierte. Da, era un călău îndrăgostit. A, nu-l înjura pe Dumnezeu că nu i-a dat și lui noroc, sau că el era la lucru atunci... și puturoșii de-acasă au primit noroc cît au vrut... Nu, el... pilit... își alesese cîntecul ăsta pentru că fata, sau muierea întilnită la Viena nu-l băga în seamă... (Pauză.) Ea nici nu știa ce meserie are el.

MAGDA : Așa credea el. Femeia aflase.

POPLUHAR : Nici asta n-ar fi problema... căci nu ea e interesantă în ce vreau să spun, ci el. Întreba...

GABOR : „Care e puterea omului pe lumea asta ?”

POPLUHAR : Da, asta era întrebarea la care se gîndea mereu, turnînd în el halbe de bere !... și cîntînd... trăgînd din pipă...

GABOR : Îndrăgostit-lulea !

POPLUHAR : „Ce poți ?”... Să bei o bere, i-am zis, să cînti, să iubești o pițipoan-

că, să faci adică tot ce dorești, tot ce gîndești... tot ce visezi... „Nu numai asta ! a zis el. Să poți face și ce te-nspăimîntă ! — a zis el. Și tot ce pentru alții e rău, e prăpăd...” — zicea, și cînta iarăși, privind cerul care i se părea pentru toată lumea înalt și senin, numai pentru partea lui... cu noii venind spre el... O fiară ? Nu, un biet om... pe care meseria l-a făcut altceva decît s-a născut el... Căci n-a venit pe lume să taie capete de oameni.

GABOR : Dar nici eu n-am venit pe lume să retez capete de oameni.

MAGDA : Dar tu nu le retezi,* doar te prefaci...

POPLUHAR : Lăsați asta, important e altceva... Că deși experiența sa de viață... era crimă... cu care fusese... învățat... Inițiat, va să zică, în crimă... nu în ceva divin !... Va să zică, deși știa că pentru el cerul... pentru el e plin de nori — cînta !...

MAGDA : Mai spera, în ce... ?

POPLUHAR : Nu știu. Repet, cîntînd, nu se revolta pe soarta sa... căci nu era vorba de un... destin, ci de o slujbă pe care și-o alesese el singur... Întîi... i-a fost teamă, zicea... Nu de Dumnezeu, ci că n-o să poată reteza gîtul... „Prima dată am lovit încet cu barda, a zis, ca să văd de poate țîșni singele... Și-a țîșnit ! Dacă pot zdrobi un om... L-am zdrobit. Apoi am mers mai departe... Trecusem de vama cea mai grea”, mi-a zis, infundîndu-se cu bere... (Pauză.) Dumnezeu să-l ierte. A fost ucis la Viena, într-o noapte, cu o secure... Mă duc să mă culc. Noapte bună. (Iese.)

GABOR : Pitic ticălos ! Ne spune !... și pe urmă pleacă la culcare !... Mai are somn ! (În urma lui Popluhar.) Dar de ce nu spui cine l-a tăiat ?... (Pauză.) Stai ! Cine e acolo ? ! (Pauză.) Cine l-a tăiat ?

ACTUL al II-lea

GABOR : Pitic nenorocit ! Ațîță focul... și se duce să se culce... ca în însăilările lui strepezite pentru jocul păpușarilor... Foc ! — și toți înșii care cască gura la spectacol caută împreună cu păpușarii — aproape un ceas ! cine este vinovatul... Dar ce e mai supărător la el nu sînt hachițele și pomci-fele, insuficiențele sale de... creștere și de bunăcreștere, ci haina sa albă, cizmele lăcuite, perfecțiunea morală !... (Pauză.) Mă iubești ?

MAGDA : Cred că da: (Pauză scurtă.) Nu știu exact. Eu nu sînt dintre femeile care-și analizează sentimentele. Eu fac tot ce fac — și nu-mi pun probleme... N-am decît o singură spaimă : bucuria palidă. (Pauză.) Agentul sifilisului. Nu vreau să mor mîncată de... sfranț... E singura mare bucurie pe care ne-a dăruit-o America. De ce mă privești așa ?

GABOR : Cum ?

MAGDA : Ești dus de gînduri cînd mă privești.

GABOR : Da ?

MAGDA : Da. Și la cine te gîndești tu acum, privindu-mă dus pe gînduri ?

GABOR : La... la tine...

MAGDA : A, eu sînt miasma gheenei... putreziciunea ce dă năvală peste tine avînd înfățișarea unei păpușărese dol-dora de păcate, o praghezoaică deșăn-tată care se arde în orice clipă cu oricine, fără s-o doară nasul, scuipînd ea pe iubire, dar schelălîind ca o că-țea de bucuriile singelui ei... (Îl privește.) Nu-ți curge o lacrimă, căci ai inima de gheață...

GABOR : Un om care ucide crezi că are inima de gheață ?

MAGDA : E o lună... așa, de plumb... de pe altă lume... de parcă și noi am fi acum pe altă lume, de parcă ne-am fi întîlnit mult timp după propria noastră moarte... La Viena, cînd a murit Gabor, la beția din casa nepotului lui Maximilian Fritz, administratorul portului sării din Portoș... era tot o lună de plumb... Beți, toți păreau niște morți beți, și înviați... Aveau o pa-loare de strigoi, de... draci scăpătați... dar fericiți cumva, căci uitaseră din cauza berii pînă și de ticăloșia din ei...

GABOR : Călăul din Deva n-a uitat, te-a luat în brațe în vîzul nostru și-a vrut... (Pauză.) N-a uitat !

MAGDA : Nu știa ce face... poate... Ori-cum, a plătit cu viața că m-a luat în brațe. Da, e ceva aici, într-un fel, mă-reț, în altul, cretin...

GABOR : De ce crezi c-a fost trăsnet ? !

MAGDA : Nu mă interesează.

GABOR : Și nici măcar cine a dat foc casei ?

MAGDA : Nu.

GABOR : Atunci... crăpi de curiozitate să afli ce cățel și-a cumpărat Maxi-milian din Viena !

MAGDA : Nu crăp.

GABOR : Fiindcă te crezi peste... peste orice !... superbă... (Suride.) Te consi-deri frumoasă ?

MAGDA : Asta depinde de zile. Oricum, în noaptea aceea... la Viena, eram. Altfel nu era ucis un ins pentru mine. Maximilian era prietenul tău, îi plă-cea să te-asculte cîntînd la vioară. Ce mai face ?

GABOR : L-am întîlnit zilele trecute, speriat că n-a primit nici o pază mili-tară și că țărani răsculați care au dat foc prin Vinț, Vurpăr, Piclișa, Șard... au distrus pe Mureș și niște corăbii de transport întoarse de curînd din Ungaria... Le-au tăiat cu topoarele, le-au ars, ca să nu mai poată fi bune să treacă Mureșul încălțate cu oaste... Furios că nu se respectă legile...

MAGDA : E și el un fel de om al pute-rii... dar are el oare autoritatea pe care i-o dau lui legile ?... Și legile as-tea care alcătuiesc personalitatea... mo-rală a imperiului, reprezintă ele... uni-tatea... de credințe a tuturor celor din imperiu ? Nu trebuie să-mi răspunzi. Dacă toți aveau... aceleași libertăți... cuprinse în legi, nu mai era nevoie ca Maximilian să ceară ajutorul milita-rilor...

GABOR : Îți sta mai bine cînd erai... în-drăgostit.

MAGDA : Niciodată n-am fost îndrăgos-tită mai mult de șapte secunde.

GABOR : Maximilian e și el sleit de săptămînile de veghe și de nopțile de nesomn, încît nu mai poate rezista

(*Nu ride nimeni.*) Ah, de n-ar mai fi barierele astea ale conștiinței! De-ar trăi omul așa cum simte!

MAGDA : O să-ți pară rău mai tirziu !
CECILIA : Simt asta ! Căci nu ai ocazia de două ori în viață să-ți ia fecioria un zeu. Ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride; lui Gabor.*) Fiul dumneavoastră ce mai face ?

MAGDA : Ei, fără de sare se mai poaște trăi... Dar el nu cere armată... de dragul Ungariei !

GABOR : Satele din jurul portului sînt în întregime românești, și deci răscolate... Maximilian, și tezaurărul, contele Carol Teleky, nu-și mai asumă nici o răspundere...

MAGDA : Nu și-au asumat... nici la Viena, cînd a fost omorît călăul din Deva ! A doua zi, în zori, au șters-o spre Timișoara...

GABOR : Te-nșeli : au avut grijă ca eu să fiu cu ei...

MAGDA : Să le cîntî... la vioară... în timp ce bărbosul călău era aruncat în Dunăre, de nepotul lui Maximilian, să i se piardă orice urmă...

GABOR : L-ai... iubit ?

MAGDA : Pe Gabor ?

GABOR : Tot îl pomeniești, de parc-ai fi fost sclava lui... Împăratul tău...

MAGDA : N-am fost nici roaba lui, nici a tată... A nimănui ! Am fost roaba propriilor mele prostii... sau a singelui meu... Singele ăsta... bucuros... a fost toată viața mea singurul meu împărat. (*Se aud niște clopoței etc.*) Chiar că vine cineva.

O VOCE (*din întuneric*) : Salut-tare ! Salutare ! Primiți cu vicleimul ? Am luat-o mai devreme, să nu-mi ia alții locul... Cine e primul e cel dintîi.

GABOR : Parc-ai răsărit din pămînt !

VOCEA : Am pași ușori, căci mă cheamă Cecilia... Ah, ce tufe, pînă ajung la voi o să mă umplu de scaieți ca o oaie. Salutați ! (*Apare, cu un vicleim.*) Salut de departe, căci lumea s-a prostiț și trage în tine cu pistolul, ca după o cioară... dacă nu croncăni la timp ! Ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride.*) Ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride; lui Gabor.*) Dumneata, cu barbă, ești ca un... zeu păgîn ! Toată viața mi-am dorit să întîlnesc o zeităte păgînă căreia să mă consacru. Ha, ha, ha ! (*Nu ride nimeni.*) Căreia... să mă dăruiesc cu trup și suflet.

MAGDA : Ai acum prilejul.

CECILIA (*îi întinde Magdei mîna*) : Cecilia. (*Lui Gabor.*) Nu pot. Eu aș vrea să mă consacru... dar instrucția mea religioasă mă împiedică... De trăiam cu cîteva sute de ani mai devreme, nu era nici o problemă. Ha, ha, ha !

(*Nu ride nimeni.*) Ah, de n-ar mai fi barierele astea ale conștiinței ! De-ar trăi omul așa cum simte !

MAGDA : O să-ți pară rău mai tirziu !
CECILIA : Simt asta ! Căci nu ai ocazia de două ori în viață să-ți ia fecioria un zeu. Ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride; lui Gabor.*) Fiul dumneavoastră ce mai face ?

GABOR : Bine.

CECILIA : Calde salutări din partea Ceciliei.

GABOR : Cecilia Lupu, da ? !

CECILIA : O, da, de unde mă cunoașteți ? !

GABOR : Din ziare.

CECILIA : O, vă mulțumesc că m-ați recunoscut... O modestă modistă din Deva... ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride.*) Bunicul ?

GABOR : Bine.

CECILIA : Calde salutări de la Cecilia Lupu ! Soția ?

GABOR : A mea ?

CECILIA : A bunicului. Ha, ha, ha ! Desigur, bine. Calde salutări de la Cecilia Lupu.

GABOR : E moartă.

CECILIA (*surprinsă*) : De tot ? ! Nu știu. Cum de-a avut timp să moară ? Căci bunica nărilor mele n-are timp să moară. Mă otrăvește. Nu-i același lucru, desigur, însă așa mi-a venit pe limbă să spun... Și eu nu-mi cenzurez limba. Ha, ha, ha ! (*Despre Magda.*) Și dudui !

MAGDA : Eu sînt ibovnica domnului.

CECILIA : Foarte bine, foarte bine. Mie-mi place viața, chiar cînd o vîd trăită cu plăcere de alții. (*Lui Gabor.*) Chiar... bunica a... ? !

GABOR : A. Și bunicul. Și mama, și tata. Li s-a dat foc ! Nu glumesc. Nu glumesc. Li s-a dat foc. De mult. Era o veche familie de... călăi. Vă rog să nu rideți.

CECILIA : Nu rid, Doamne ferește !

GABOR : Numai eu am scăpat, fiindcă eram plecat la Viena... Știi, eu sînt acum călăul Devei. Poate-ați auzit de mine, din ziare.

CECILIA : Eu nu citesc ziarele.

GABOR : Poate-ați auzit de la lume... mai ales în ultimele zile...

CECILIA : Nu, nu... Și, ca să fiu sinceră, eu nu sînt Cecilia, sînt Ceciliu. Umblu îmbrăcat muiereste, căci astfel... am mai multe șanse... prin răzmerița asta... Vedeți, nu rid. Păcat că părinții... și bunicii... N-au avut ocazia s-o vadă pe Fecioara Maria... S-o vadă pe cînd trăiau, căci pe urmă cred c-au văzut-o... Zău că nu rid. Eu am văzut-o.

GABOR : Unde ?
CECILIU : Propriu-zis n-am văzut-o cu ochii mei, dar îi cred pe cei ce-au văzut-o... Doar sint copii ! N-au pentru ce minti, ca noi... ăştia mai maturi...
(*Pauză.*) Eu, cel puţin, mai obişnuiesc să mint. Uneori. Acuma, cu Fecioara, nu. (*Pauză.*) Pot să vă cînt ?

GABOR : Nu.

CECILIU : Am voce frumoasă, şi cu vicleimul merg de cînd mă ştiu... Ah ! Vedeţi steaua ? (*Ei nu se uită spre cer.*) E pe cer.

GABOR : N-o văd.

MAGDA : Eu mă duc să mă culc.

GABOR : Nu vrei s-auzi ce-i cu Fecioara ? (*Magda iese.*) Ceciliu Lupu, zici.

CECILIU : Cum te văd şi cum mă vezi.

GABOR : Păi eu nu te văd cum mă vezi tu. Nu te cheamă Popescu ?

CECILIU : Nici n-am auzit de numele ăsta.

MAGDA (*revine, lui Gabor*) : Eşti obosit, n-ai dormit nopţi şi zile... (*Lui Ceciliu.*) E răguşit, vederea aproape l-a părăsit, e sleit de puteri, lasă-l să se odihnească... Ia-ţi vicleimul tău şi întinde-o ! Crezi că el mai este atît de tare încît să vadă adevărata sa faţă, în jucăriile tale, să se recunoască în ele ca într-o oglindă ?... şi să se închine în faţa acestui adevăr ?

GABOR : Despre ce vorbiţi ? Îl cunoşti ?

MAGDA : Toate poveştile spuse de cei ce merg cu vicleimul sint la fel... naşterea şi adorarea Pruncului... (*Îl arată pe Ceciliu.*) Şi el vrea să te convingă că lumina cerească ar putea să cadă peste aceste tufe, peste acest loc... (*Lui Gabor.*) Şi tu să te trezeşti din somn ! Cu vicleimul... şi cu păpuşile lui... el ţine să vezi cum întimplările sfînte coboară printre noi, să le auzi, să le vezi... ca şi cum ar fi propriile noastre întimplări...

GABOR : El e... Vencel ? Aţi pus la cale toată mascarada asta ca să mă distraţi ?... ca să nu rămîn singur ?... şi în noaptea asta fără somn ?... Vencel ?

CECILIU : Eu sint Ceciliu Lupu. Ha, ha, ha ! (*Nimeni nu ride.*) Nu ştiu ce vorbiţi.

GABOR : Dar nici focurile de pe dealuri nu le vezi ? Şi nu vezi oameni mergînd la lumina acestor focuri ? Nu auzi cum trag cu puştile ? Pe crişeni nu-i vezi ? El şi pădureii sint mereu în frunte... zic că n-au pornit la pradă numai aşa, de bolînzii, ci cu porunca împăratului ! Şi cine nu vin cu ei, le aprind casele din şapte locuri... Toţi trec Mureşul, vin... pe jos, călări, cu puşti, unii cu chivăre pe cap... În urmă rămîn case pustii, magazii prefăcute în cenuşă... „Biciul lui Dum-

nezeu e asupra noastră !” — a strigat alaltăieri magistrul poştelor din Deva, Csűrös... Biciul ! Tărani cu ţundre albe, cu ţundre negre... Strigă : „Nimeni să nu stea în calea noastră, că-l omorim şi-i pirjolim tot ! Noi venim din porunca împăratului !...” Şi tu umbli cu vicleimul, cu poveşti de adormit copii... Nu i-ai văzut ? Distrug totul şi cără prăzile pe cai, pe corăbiile de sare, cu căruţele... „Tăiaţi, omoriţi, stingeţi-i, ca unul să nu mai rămînă, nu vă temeţi, e porunca împăratului...”

MAGDA : Şi dacă împăratul îi înşală ?

GABOR : „Dacă de la împăratul vom avea mustrare sau pedeapsă, cum ne-a înşelat de două ori pînă acum, ne găsim noi şi alt împărat !” (*Lui Ceciliu.*) Tu nu cunoşti nimic din toate astea... Vrei să mă distrezi ! Cu ce ?

CECILIU : Pe cuvîntul meu c-am auzit la Smederevo, lingă Belgrad, că nişte copii au văzut-o pe Fecioara Maria !

GABOR : În somn ?

CECILIU : Nu. (*Magda pleacă.*) Domnişoara Magda ! (*Ea se opreşte.*) Vă admir foarte mult. V-am citit numele în ziarele de la Viena, de unde vin acum, şi unde-am cumpărat clopoţei de argint... (*Ea nu-i răspunde ; pauză.*) Aş putea avea un autograf de la dumneavoastră ?

MAGDA : Autograf ?

CECILIU : M-aţi face om, aş arăta la toţi doritorii de... auzit vicleimul... autograful... dat de marea actriţă din Praga, regina păpuşarilor, Magda...

MAGDA : O, mă scuzaţi, domnule, eu nu sint actriţă...

CECILIU : O, mă iertaţi... Sînteţi atît de superbă... şi de autentică... încît eram sigur că sînteţi în carne şi oase splendidă cehoaică Magda ! (*Magda iese.*) Noapte bună, frumuseţe ! (*Lui Gabor.*) Mişto, gagică. Nu vă deranjează c-o laud ?... (*Gabor face semn că nu.*) Cu bărbaţii cum se comportă ?

GABOR : Este extrem de selectivă.

CECILIU (*il priveşte lung*) : Cum semănaţi, domnule, cu călăul din Deva ! Ajunsese într-o stare îngrozitoare, nu mai avea somn ! Bea bere la Viena, unde venise să-l vindece un doctor, petrecea nopţile cu tot solul de javre, şi nu putea pune geană pe geană... Şi din cînd în cînd se urca pe masă cu cizmele şi urla : „De-aici nimeni nu va ieşi viu !” Se credea la Deva. „Nu mai e nici o poartă ! Nimeni n-o să mai rămînă în viaţă în cetatea Devei !” La început am crezut c-are sifilis. Nu avea. Dar mai bine ar fi avut... (*Pauză.*) Se clătise de

cap... Ha, ha, ha! (*Gabor nu ride.*) Uneori cînta... (*Cîntă.*) „Unora le-a dat cu caru, / Numai mie cu păharu, / Nici acela n-o fo' plin, / Jumătate-o fo' venin...” (*Pauză.*) Vă place cîntecul?... Parcă nu-și lua nici norocul, nici ursita în serios, domnule... Parcă-și lua soarta la mișto... (*Pauză.*) Ai fost la București? Păcat. Gagici. Șprîțuri. Miștocărie. Ha, ha, ha! (*Gabor nu ride.*) Striga: „Aici nu e loc de dragoste, nici de... prietenie!... Nici o încredere în nimeni!” Se credea la Deva. Voia să mergem împreună la Smederevo, pe malul Dunării, într-un sat, să vedem Fecioara... Copiii care vorbeau cu ea... n-o visau, și nu erau bolnavi de boala copiilor! O priveau cum privea ei uneori luna!... Puteau chiar s-o atingă cu mîna, așa era ea de adevărată și de vie pentru ei... Păcătoșii n-o vedeau.

GABOR: Dacă era o șarlatanie?

CECILIU: Nici vorbă! Cînd ea... pleca, toți copiii o vedeau, deodată zburînd... spre cer...

GABOR: Nu erau înțelegi între ei? (*Ceciliu neagă.*) Și ce le spunea... ea?

CECILIU: „Rugați-vă...” Gabor... călăul din Deva, voia s-o vadă și el... Și să-l izbăvească de rele... Deși, deși... nu credea în ceruri! Dar spera ca ea... să-l ierte... Să-i dea înapoi... somnul. Mai făcuse minuni. O oloagă a început să meargă... Zău, copiii o văd, vorbesc cu ea... Acolo, la Smederevo, între sîrbi, este o dragoste... divină... N-a avut noroc... Păharu' lui o fo' jumătate venin... (*L-a imitat, cumva.*) Avea barbă neagră, ca a dumitale... Tot tăind el la capete învățase, zicea el, că pe bani totul e posibil... Că orice crimă se poate înfăptui, că viața, ca o frunză de măcieș... atrînd de-o boare de vînt, de un strănut... de sunele unui bănuț, de nimic... De nimic!... Dar zicea că trebuie să vină... o moarte care pe toate celelalte să le ascundă, să le oprească...

GABOR: O aștepta.

CECILIU: Da.

GABOR: Ca să se elibereze.

CECILIU: Și ca să poată dormi. Căci, ca și dumneata... n-avea somn. (*Pauză.*) Și ce-a așteptat a venit... Dar nu cum visa el...

GABOR: Dar cum a venit?

CECILIU: A venit așa... că l-au omorît pe el. (*Pauză.*) Doamne, ce semănați!... De nu l-aș fi văzut... rece, așa zice că acum vorbesc cu el... că acum vorbesc cu un mort... Ha, ha, ha... (*Gabor nu răspunde.*) Nu mă cheamă Popescu. Și văd că focurile pe dealuri s-au

stins. Ciudat... El voia să vină la Smederevo, dar nu credea în... Zămisirea fără păcat! era ortodox. Zicea: numai niște popi catolici pot să-și închipuie... Imaculata concepție!... Și era un pitic ceh la Viena care i-a zis, cîntînd dintr-o carte, sau mai sigur spunînd din mîntea lui pitică: „Băi, Gabore, Dumnezeu i-a dat omului libertatea de a-l tăgădui... dar omul singur unde poate duce omenirea, băi?!” Bagsamă piticul voise și să spună că dacă lumea era dată pe mîna călăilor... Dar ce-siveți, sînteți răciți, de vă scutură frigurile?

GABOR: Cine l-a omorît?

CECILIU: Asta numai Ochiul Cel de Sus știe! O, fericitul Gabor! A uitat de mersul bărcilor cu sare spre Arad... de berea spumoasă de la Viena... de barda lui, de țîțale păpușăresei din Praga... Domnule, pomeneste-l în rugile tale, căci îți semăna ca un frate... Da... (*Se uită pe cer.*) Aici se vede totuși o stea... De-ar fi plecat cu mine la Smederevo, am fi ajuns amîndoi aici!... Dar ce să-i faci, era un om slab, mai slab decît visele sale...

GABOR: Piticul... nu era fratele tău?

CECILIU: Nu, eu eram fratele său. Ha, ha, ha! (*Gabor nu ride.*) L-ai cunoscut? (*Pauză.*) Eu nu l-am cunoscut. E un pitic din flori. Tatăl nostru, un îns uriaș, aproape gras, l-a făcut cu o mimoză... Care nu era mama mea. Povești. Ce stea!... Ea m-a adus aici!

GABOR: E mincinoasă. Și nici nu se vede... Ah, mai înainte un filosof, un fel de mag, care vedea și el steaua... a văzut stele verzi. Voia să meargă la o reuniune de filosofi... să vorbească despre...

CECILIU: ...absolut...

GABOR: ...despre absolut tot felul de timpenii. A ajuns. Acum doarme... în lumea cealaltă. Ha, ha, ha! (*Ceciliu nu ride.*) Și el era, ca și tine... mascat în damă...

CECILIU: Vai!

GABOR: Nu știu de ce la toți filosofii le place să fie dame...

CECILIU: Vai! Dar eu nu... Pe cuvînt! (*Pauză.*) Nu știu nici un pic de filosofie!

GABOR: Te cred. Uite, el avea o perucă roșie... A ta ce culoare are?

CECILIU: Ce mai contează culoarea perucii, cînd pierzi o reuniune filosofică internațională... Ca să fiu sincer, eu nu crăp dacă n-ajung în rai...

GABOR: O, de-ar veni zorii, să nu mai vezi nici o stea nevăzută, somnul de pe mîntea ta zăpăcită să piară... Vrei să mă duci de nas, că nu vrei să

mori și s-ajungi în rai, doar aștepti o minune... Ce minune ?

CECILIU : Să te... trezești și să... vezi ! Eu sint binefăcătorul tău, pe care tu l-ai trădat...

GABOR : Ce bine mi-ai făcut ? Mi-ai arătat... steaua ?

CECILIU : Te-am dus la doftor ! Ca să te vindece de nesomn. (Pauză.) Vai, mereu te confund cu Gabor !

GABOR : O faci intenționat, ca și cum ai vrea să mă trezești... dintr-un somn... Aș putea să te acuz de...

CECILIU : Nu mă acuza, că mă piș pe mine. Am mai fost învinovățit și...

GABOR : ...și nu te-ai însămătorit la min-te măcar ? Amesteci tot felul de întâmplări, de oameni, de idei. Colpor-tezi... Te acuz de port ilegal de idei. Ha, ha, ha ! Steaua sus răsare, ca o taină mare... S-a fumat ! Nu răsare nici o stea ! De pe vremea lui Paz-vante-Chiorul cerul are același număr de stele. Șarlatanii vor să le-nmul-tească.

CECILIU : Deci, eu sint șarlatan !

GABOR : Tot tu strigi ?

CECILIU : Dar nu strigam la tine, strigam la mine ! Eu n-am dreptul să mă revolt sincer ?

GABOR : Ba da.

CECILIU : Credeam că-mi iei această libertate ! (Strigă.) Sint un șarlatan ! Ca și cum Gabor n-ar fi în Dunăre, mâncat de pești ! Ca și cum l-aș învinui, ca la Viena, că nu doarme nu fiindcă ticăloșia s-ar afla în singele său, ca început de sifilis, ci fiindcă ticăloșia i s-a urcat la cap, adică a pus stăpînire pe lumina minții, ca un sifilis baban ! punînd stăpînire va să zică vita din el pe ce are el mai scump, cugetarea, umplînd-o cu întu-neric și cu patimi... (Gabor se apropie de el.) De nu mai poate dormi... Ha, ha, ha ! (Gabor nu ride.) M-am timpit ! Aveți toate libertățile... să... cu mine ! Nu, nu eu ți le dau ! Le ai... fiind în post... Oricum, nu în postul Paștelui... Mă-ncurc ? ! Numai să n-o-ncurc. Ha, ha, ha ! (Gabor nu ride.) Post, funcție... Nu e nici o stea ! Nu vine nimeni ! Nu pleacă nimeni ! Lumea s-a săturat de... filosofi, de dame... de magi, de rebeli, de răscoale religioase, ideologice, filosofice, min-ciunologice... (Pauză.) Adevărul este că Gabor și-a pierdut siguranța sa de că-lău... și de-asta în pat nu mai avea siguranța sa de bărbat... și cînd a vă-zut-o pe cehoaică, a sperat că o să redevină putincios...

GABOR : Vrei să rizi de mine ? Hai, rizi !

CECILIU : Nu rid.

GABOR : Te rog să rizi !

CECILIU : Te rog să mă crezi că nu pot. (Pauză.) Nu rid.

GABOR : Bine faci. Bine faci, bine gă-sești. Să-ți explic... Eu n-am nimic cu tine... însă cei care umblă azi prin lume cu tot felul de vicleimuri... po-vești... îndemnuri... viziuni...

CECILIU : Vise...

GABOR : Mi se pare mie ? !

CECILIU : Nu vi se... Vise, de la visare... (Lăldăie : „ha, ha, ha...”) Visăm.

GABOR : E foarte rău. Vei sinteți noul apocalips. Nu cînti ?

CECILIU : Mi s-a oprit în gît... (cînte-cul)... Și nici n-am ureche... muzica-lă... Aș merita o urecheală... Ha, ha, ha !

GABOR : Cecilia !

CECILIU (uimit) : Sint Ceciliu.

GABOR : Să vedem.

CECILIU : Cum, să vedem ? !

GABOR : Jos budigăii ! (Ceciliu : „Nu !”) Ba da. Așa scap eu lumea de proroci, de revoltați — punîndu-i să-și dea jos nădragii.

CECILIU : Nu !

GABOR : Cînd vorbesc eu, e bine ca tu să taci.

CECILIU : Tac. (Pauză.) Aș vrea să-ți spun ceva la ureche.

GABOR : Dar nu e nimeni aici să te-au-dă.

CECILIU (tot șoptit) : Nu e nimeni, dar un secret, mai ales cînd e ceva in-tim, trebuie spus după un anumit ti-pic : la ureche.

GABOR (își apleacă urechea) : Nu mă muști de ureche...

CECILIU : Nu... (La ureche, șoptit.) La-să-mă să plîng... Așa făcea și el... Ga-bor. Chiar mi-a zis : „Trebuie să-i lași pe cei ce mor... măcar să plîngă pentru ultima oară, plîngîndu-și de milă...” Nu-ți place mutra mea pen-tru că ai dispoziții... Și principii. Deci nu doar cetatea Devei îți cere să fii vigilent, ci și conștiința... și istoria... Asta mă mai liniștește. Cînd intervine în hotărîrea cuiva chiar istoria, simt că se face primăvară. Asta, da ! Mă emoționez. (Plînge.) Și sint fericit ! Ce-tatea Devei poate dormi liniștită !

NOVOTNY (dîintr-o groapă) : Nu există nici Salis, nici Popescu, nici Horea... Totul e o închipuire ! Nici foamete, nici sărăcie, nici iobagi...

CECILIU : Cine e... dînsul ? (Tare.) Dorn-nule, te rog să nu mă întrerupi ! Mă pregăteam să țin un discurs... despre fericire...

NOVOTNY : Cetatea Devei se ruinează?... O s-o salvăm ! Popescu ? Dacă, totu-și, apare... îl belim ! Sintem pentru stabilitate, echitate, libertate... Liber-

tatea este bucuria prin care-i petreci timpul de odihnă muncind pentru alții.

CECILIU : Cine e... pezevenghiul ?

GABOR : Un mort.

CECILIU : Dar vorbește destul de cursiv !
Mort de foame, iobag ?... Oricum, mortul acesta cred că e un suspect !

NOVOTNY : Toți care vin pe-aici sînt suspecti... Toți trebuie omoriți !

CECILIU : Și morții ?

NOVOTNY : Mai ales ei. Că au gura mare.

CECILIU (lui Gabor) : Asta e drept ! Mie Gabor îmi vorbește mereu !... (*Către Novotny, care a ieșit pe marginea gropii, fiind cumva... primul Ceciliu.*) Nu cumva mă crezi că mă crede... și pe mine suspect ? (lui Gabor.) Cum să căsă... pești... atîta... lume ? (*Prinde curaj.*) Dar de-o să vină maică-ta ?

NOVOTNY : E moartă.

CECILIU : Nevastă-sa ?... N-are ? ! Ibovnica ?... Ha, ha, ha ! Dacă vine lumea... căutînd... (*se uită la cer ; renunță.*) Mă rog, căutînd ceva... (*Pauză ; iluminat, lui Gabor.*) Dacă ei o să te creadă pe tine salvatorul ?... (*mai încet*) cetății ? !... Deva ? !

NOVOTNY : O cetate... fără oameni ?

GABOR (lui Novotny) : Bătrîne păpușar ceh, du-te la culcare... Înainte vād că te-am împușcat cu gloanțe false... Magda a... făcut bine jocul ! Dar nu mă enerva, zău. Adevărul e dulce doar cînd nu te zgîrie la urechi.

NOVOTNY (*dispărînd în groapă*) : Scuză-mă. Noapte bună. (*Revine.*) Deși... deși... trebuie spus... că oricine se poate teme de Popescu... Popescu e în toți... (*Dispare.*)

CECILIU : Sînt sigur că e un ceh beat de bere ! (*Pauză.*) Dar unde-am rămas ? A, la primăvară... Da, cînd în hotărîrea cuiva intervine comanda-mentul istoriei, simt că încep să apară în zbor rîndunelele și cocostîrcii. Și plîng. Și sînt fericit.

GABOR : E o emoție firească, pe care doar un dobitoc n-ar putea s-o aibă. Fiecare om trebuie să fie fericit !

CECILIU : Așa spunea și Gabor : fiecare om să fie fericit ! (*A strigat preatere ; Gabor îl privește.*) E un... principiu... bun. (*Pauză.*) Să-mi spui cînd trebuie să plîng... Gabor le spunea... (*Tare.*) Căci principiu lui... — mai zicea... că fiecare om are dreptul să moară cum vrea, plîngînd sau rîzînd... (*Pauză scurtă.*) El era generos... le acorda această fericire...

GABOR : Și el a murit fericit !... Rîzînd...

CECILIU : De unde știți ? !

GABOR : Eram acolo... Eram la Viena, și-am auzit...

CECILIU : Imposibil ! N-a știut nimeni c-a murit Gabor ! Numai noi, cițiva cehi... și... V-a spus păpușăreasa ! Ah, Eva ! Canalia ! Nu ți-a jurat, scorpia, că iubirea ta e un balsam împotriva unor clipe care o terorizează... cu chipul călăului din Deva ? ! Și cum îi spunea lui Gabor : omule, nu poți dormi, fiindcă zilele tale nu sînt pentru tine bucurii, ci vise urite... Și totuși, îi zicea, niciodată nu vei purla vre-o coroană ! (*Mai aproape de Gabor.*) Căci... da, zilele lui erau... un coșmar care-l îngrozea în primul rînd pe el însuși.

GABOR : L-au obligat...

CECILIU : A ales singur, fără să-l oblige nimeni.

GABOR : L-au plătit... L-au făcut răspunzător de hotărîrile lor !

CECILIU : A ales... Și-a tăiat țărani... Dar știa că n-o să ajungă niciodată împărat !

GABOR : Nici conte... (*Surîde.*) Nici negustor de sare...

CECILIU : Nimic. Decît ce era... A omorît pentru leafă ? Din poruncă ? Poate... Dar acum toți țărani răsculați din jurul Devei, din Zlatna, Hunedoara, Brad, din munți, de pe Mureș și Criș... îl știau... că le-a descăpăținat frații... Tații...

NOVOTNY (*din groapă*) : Dar și nobilii știu ce-a făcut... Trebuie să-l omoare pe toți care știu ce-a făcut.

CECILIU : Nebunie... Trebuia să-i omoare pe toți care știau ce-a făcut. De asta nu avea somn. Mi-a mărturisit la o bere, la Viena. Îi vei ucide, i-am zis, și nu te vei alege cu nimic.

NOVOTNY (*din groapă*) : Să dea cu barda... ca să nu mai fie urme, să-l prindă și pe el... și să-l taie...

CECILIU : Cehii ăștia sînt buni numai de gură !... De tur, nici vorbă... Teoreticieni ! (*Evident, despre Novotny.*) Nu cumva e un filosof idealist dumnealui ?

NOVOTNY (*din groapă*) : Toți martorii trebuie căsăpiți... (*Gabor se apropie de groapă, scofînd pistoalele.*) Țărani, nobili, negustori de aur, de vin, de sare... Toți... (*Gabor trage în el.*) Femei... bărbați... copii... (*Alt foc.*) Toată lumea... (*Gabor trage din nou.*) Oare te-ai vindut morții ? Sau... de ce-ai acceptat să fii slujbașul ei pe degeaba ? (*Foc ; liniște.*) Satana...

GABOR (lui Ceciliu) : De data asta... gloanțele n-au fost oarbe. M-a enervat.

CECILIU : De ce ? !... Doar vorbea despre Gabor, călăul Devel... Pot să vă fac o observație ?... Nu l-ați lăsat să... să plîngă...

GABOR : Dar nu era un om... era un duh... care striga obraznic către... mine... Ha, ha, ha ! (*Ceciliu nu ride.*) Cătelul pământului de era... s-a dus... (*Lui Ceciliu.*) Nu-mi boscorodești ?... cu vicleimul tău, nu-mi cinți ?

CECILIU : Mă tem că nu. Am mai intrat o dată-ntr-o noapte rea ca asta... La Viena ! Intrasem într-o incurcătură... și cel spre care-am mers să ne salveze, cel așteptat să ne lumineze calea... era chiar călăul...

GABOR : ...călăul vostru ? De șapte ori minți. Întii, că mereu spui Viena în loc de Deva, deși unele fapte nu s-au petrecut la Viena... Și-apoi, de ești păpușar ceh, la mine ai venit în aceste zile să vă scap din urgia aprinsă de țărani... Ați nimerit în ea, e drept, și fiecare parte vă putea șocoti drept partea dușmană... Să repetăm, Vencel; voiati adăpost... hai, să zicem că întrezăriserăți o speranță, o stea... Și-aia să fi fost călăul ?... Eu ? Steaua morții ? Ai venit cu vicleimul... ai venit... și eu să vă căsăpesc cu vicleim cu tot... să crăpați de mina celui la care ai venit să vă închinați ?... Ați zis voi : Gabore, ție noi ne închinăm ?... Nu. (*Arată spre Novotny.*) El a zis : satana !... Eu ? ! Și voi m-ați crezut Dumnezeu ? Răspunde, Vencel...

CECILIU : Eu nu sînt Vencel, și tu nu ești Gabor.

GABOR : Dar cine sîntem ? Niște-nchipuiri ale mele ?... ale cui ?... Ce noapte neagră-i în jur ! E ora cînd totul se poate petrece ?... S-aprind o luminare ?... N-ar fi de-ajuns să se lumineze... De ce te zmiorcăi ? Nu ți-am spus să plîngi !

CECILIU : Plîng, pentru că cu l-am tăiat... pe Gabor, la Viena. Plîng pentru el...

GABOR : Pentru un călău ?... Sau plîngi pentru tine ?... Căci și tu ai devenit, spintecindu-l pe el... Nimeni nu-i scutit de fiara din el... Hai, lăcrimează... Dar poți să-mi spui ce-ai visat : c-o noapte înainte de-a-l trimite în rai ?

CECILIU : Nimic. Tu ce-ai visat... astă-noapte ? (*Pauză scurtă.*) Tu nu mai ai somn de mult... Ultimul vis ?... Ha, ha, ha... Că se surpa cetatea Devei... că trebuia oprită sau ucisă soața ce va veni întii... Povești. Dar și visele sînt povești. Soața... Cecilia !... Ca să salveze Deva de prăpăd, și să te scapi pe tine... Ea, și pruncul, de l-o avea... Ha, ha, ha... E nevoie de o jertfă. Asta ai visat ? Dar... (*arată spre groapa unde se află Novotny*) el nu era... femeie ! Dacă nu cumva pentru tine bărbații sînt femei... (*Gabor vine spre el.*) Vreau să spun, fără putere...

GABOR : Ți-am povestit eu visul meu ? CECILIU : Nu. Dar toți... visează același vis.

GABOR : Toți... cine ? Gaborii ? Sau, mai rău, gaborii sînt trupurile acestor vise negre ! Mă ascuți ? Între trup și suflet, o bătaie să fie, ca între diavol și... cer ? Ha, ha, ha ! Unde e piticul ? (*Apare Popluhar.*) Hai, spune-mi basmul cu... acele suflute păcătoase, ră-tăcitoare, pe care Tatăl ceresc a vrut cumplit să le pedepsească, și le-a dat trup... A zidit, va să zică, omul... pe Adam, Eva... ca gîndurile necurate să aibă trup, și trupurile acestea colcîind de neguri să-și dea în petec, jucîndu-se cu șarpele, și-afară din raiul veșnic să fie... aruncate... Dar ce păcate ce nu mai puteau fi izbăvite au săvîrșit aceste gînduri putrede ?... de li s-a dat trup, ca singele și carnea lor să le arunce-n blestemul cel mai cumplit, acela de-a da naștere unui neam al crimei, căci primul lor fiu, Cain, fu primul călău al neamului său, ucigîndu-și fratele... Nu răspunzi, piticule ? Ori și tu ești un gînd otrăvit ?... de-al meu, cumva ?... Ha, ha, ha ! Am glumit !

POPLUHAR : N-ai glumit. Ai spus o replică din piesa mea pentru păpuși... Doar în noaptea cînd la Viena a murit călăul Devei noi repetam cu burțile pline de bere o piesă despre... am și uitat despre ce... Dar ai uitat sfîrșitul acelei replici : că domnul... Hai, aminteste-ți...

GABOR : ...a... a zidit lumea, și primii oameni... ca să pedepsească acele gînduri neroade... Dar ale cui erau acele gînduri, nu erau ale lui ?... Deci lumea nu-i făptura — așa ai zis la Viena ! — a unui creator nărod ?... (*Pauză.*) Nebun ?... Iar noi ce-am fi atunci ?... dacă gîndurilor noastre le dăm... trupuri, adică fapte ? înfăptuind ticăloșia ? !

CECILIU : Era o piesă scrisă... pentru Gabor, ca să-l trezim... din nesomnul său. Arta fiind doftorul cel mai bun — este, piticule ?... Tu ai spus, tu erai acel doctor... Dar nu ți-a reușit ! Și ca să poată dormi, și scăpa de... visele sale, de faptele... a trebuit despărțit trupul de minte... Eu am dat cu sabia !...

GABOR (*Popluhar iese*) : Și-acum vrei să jucați piesa... cu mine ?... Am să vă dau foc la vicleim, am să-l... (*Îl calcă în picioare.*) ...Voi o să plîngeți...

CECILIU : În noaptea de la... Viena, Gabor a... plîns !

GABOR : Și-a adus aminte de... capetele ce... de înșii pe care i-a zdrobit trăgându-i pe roată... Era îngrozit de ce... înfăptuise !

CECILIU : Era îngrozit de cele... pe care trebuia să le mai înfăptuiască !... *(Vrea să zică : „Asta era pirtagul — tragedia lui” — dar nu zice. Ride : „Ha, ha, ha !”)* Și tu te gindești la ce mai ai de făcut ? *(Tăcere.)* Arta păpușarească a lui Popluhar nu l-a putut mintui... Nesomnul nu i-a trecut ! I-a mai rămas... prietenia... mea...

GABOR : Și tu... l-ai... ?

CECILIU : L-am, neluindu-l la timp de la chef... și neplecînd cu el spre Smederevo !

GABOR : Mai spera... în iubire, poate... Ha, ha, ha ! Ce experiență... pirtagoasă ! Prostii ! *(Urlă.)* Cine era de vină de nesomnul său ? Împăratul, cu lăfegii lui, strîmba tocmire a lucrurilor din împrejurimile Devei ? Palavre, ce nu pot dezvinovăți nici pe-un copil ! Că a împlinit cu paloșul tabla legii, și că nu el fusese judecătorul ? Singele de pe mîna lui, nici Mureșul în veci nu l-ar fi putut spăla ! Și știa asta. După ce se putea ascunde ?... Că-n ura lor bolovănoasă țărani au pingărit pînă și biserici... și n-au iertat nici pe cei ce s-au ascuns în altare ?... Și că i-au tăiat în biserica din... pînă și capul Mintuitorului ? tăind crucea cu securea ?... O fac și eu acum... *(Taie o cruce, adusă de Ceciliu cu vicleimul.)* Revoltele sînt îmbrăcate-n sînge, dar cum poate fi altfel atunci cînd pătîmirile iobagilor sînt și ele răscolite ? Robi de luni pînă duminică, cu plugul, cu sapa, marți, miercuri, joi, cu caii, cu boii, vineri, simbătă. În toate zilele, tot anul... robi la nesfîrșit... În Daia Română, în Piclișa, Totoiu, slujba e nelimitată. Veșnic datori să slujească în fiecare zi... La glăjărie, în păduri, în mine, veșnic datori ! Femeile torc cînepa și inul... pentru alții, lucrul niciodată nu se isprăvește... Baroni, negustori, ofițeri, conți, furieri, muncă de pomană... Soldații care vin prin sate, fie nemți, unguri, sirbi, uneori nici nu știm ce oameni sînt... și de-i ceri cuiva pășușul îți arată sabia, că el e cătana împăratului !

CECILIU : Urli ca un lup !

GABOR : Executorii nemți o duc în petreceri, risipesc berea, vinul, vinarul... înjură... Sălbăbîrăul le dă libertate peste măsură executorilor să ne chinuie, să ne închidă iarna în cotețul porcilor, să ne stropească acolo cu apă rece... Ne-au silit să jucăm desculți, flămînzi și setoși... Cînd mer-

geau la vinat ne duceau cîte zecedouăzeci, la gonit !

CECILIU : Cum urlî, de parcă din stricarea minții tale ai uitat cine ești și-ai ajuns egalul glăjărilor, șerbilor, gonacilor, plugarilor... pe care tu însuși i-ai descăpăținat ! Urletul te-a făcut lup... Ai înțeles de ce n-au mai putut răbda, fugind la început de pe moșii...

GABOR : Și eu am fugit... la Oradea, doar c-o vioară la mine... Contele mai voia în fiecare an cîte-o piele de vulpe, un țol pentru cai, cinci căpățîni de varză de fiecare casă, două vedre de unt, una de miere, patruzeci de găini, patru sute de ouă ! Două ferdele de muguri de arin pentru tăbăcit piele de talpă, două ferdele de mere pădurețe pentru oțet, două cupe de alune, jir !... Acesta e adevărul adevărat, dar nu el m-a făcut să fug din sat... cum nici pe ei acest adevăr nu i-a făcut să ridice topoarele și puștile, coazele...

CECILIU : Atunci... ce ?

GABOR : Gîndul lor (al țăranilor) despre aceste porcării !

CECILIU : Se poate vorbi... și la tine, mă rog, despre o... conștiință ?... Da, ai ales... fuga, nu lupta... Totuși, e ceva... Dar nu se leagă... omule... Ceva nu se leagă... Nu, n-ai fost niciodată fiu de țăran român, altfel nu i-ai fi... ieri și alaltăieri !... Tu doar ai văzut ce-ai spus... robia, abuzurile... dar nu te priveau pe tine... Cum ce-a văzut... nu l-a atins la inimă nici pe Gabor ! Ai fugit la Oradea... de frică... să nu te-ajungă și pe tine nebunia lumii... Dar te-a ajuns la Deva, ha, ha, ha... Dacă ai ajuns chiar ce era Gabor, călăul din Deva ! *(Strigă.)* Popluhar ! Cum numești tu asta ?

POPLUHAR *(fără să apară)* : Lăsați-mă să dorm, nenorociților !

CECILIU : Exploatare a ce ?

POPLUHAR *(fără să apară, rîzînd)* : Manipulus, poignée *(face gestul : încheietura mîinii etc.)*

CECILIU : Manipularea omului de către om, ha, ha, ha... Dar de-ai fost jucăria... oricui... nu înseamnă c-ai rămas nepătat. Ce rămîne : e fapta. De ce ? Cine te-a pus ? Pe cine ?... Vorbe — care nu te scot din rahat. Și-acum nu ți-e frică... de cei ce-aprind focurile pe dealuri... sau de nobilii din cetate... Nici de Popescu !

GABOR : Dar de cine ?

CECILIU : De tine... *(De întunericul din tine... de hămesirea lui)* Degeaba scuipi... și ți-e scîrbă... de secure, le

singe... Cu lehamitea asta în tine vei merge mai departe... Nici o scăpare.

GABOR : Nici una ?

CECILIU : Nici o portiță. Nimic !

GABOR : Atunci înseamnă... ca și pe tînc... care cunoști hămesirea mea... N-o s-o fac ! !

CECILIU : O s-o faci. *(Începe să plîngă.)*

GABOR : Nu crezi ! Fiindcă nu fugi. Fiindcă nu pui mîna pe bardă să...

CECILIU : Asta... sperii tu ? Nu... (nu sperii). Ar fi o joacă, de care ai ride... Și-ai... Doar ai deslușit... niște secrete, și e normal să le păstrezi. Și puterea ta... ca și a împăratului... e de o profunzime fără margini... Căci un biet cîrpaci ca mine de-și dă senma de-un fir de praf... muntele de pulbere e fără margini... Iar față de prietenul meu Gabor, tu ești... ca orice învățcel, mult mai învățat... Asta e magia împăratului... (a împărățiilor, puterea...) că doar mișcînd aerul cu mîna... sau zornăind în palme arginții, sau doar tușînd, trezește dorința în alte minți de a-l asculta... putînd el astfel fără nici un efort apoi să controleze acele minți... acele mîini... Manipulus. *(Gabor descarcă revolverul în el.)* Ha, ha, ha... *(Gabor nu ride.)* Privește, luna intră în magazie. Se-nspăimîntă tufele de liliac... *(Gabor îl împinge cu piciorul într-o groapă.)* Hei, acum parcă intru și eu într-o magazie. E plină cu boabe de griu, cu porumb, cu cartofi. Doar aerul e cam stătut, vîntul n-ajunge pe-aici. Mi-e cam sete, Gabore... Ce dracu-am, că-mi vine să rid ! Din cauza căldurii și-a umezeli. E bine. *(Lui Gabor, care continuă să-l împingă în groapă cu piciorul.)* Dacă o să vezi că se-apropie cumva vreo babă de mine, cu coasa, deschide fereastra magazinei... Micră s-o aud.

GABOR : De ce nu plîngi ?

CECILIU : Nu-mi vine. Dacă simți că se apropie tiptil de mine cotoroanța cu basma neagră, să deschizi ușa magazinei, să mă învăluie mirosul salcîmului înflorit... Ah, uite-o, Gabore, e goală, afurisita, îmbrăcată în pătrunjel... Și în frunze de mărar... Și în păr... cu foi de ceapă... *(A dispărut.)*

GABOR *(se-nădreaptă spre dreapta)* : Cine e acolo ? *(Nu-i răspunde nimeni, deși parcă printre tufe se mișcă ceva.)* Ei, păpușarule... Regii ucid și-ajung regi, zice piticul. Noi ucidem și n-ajungem nimic. *(Aruncînd pîmînt peste Ceciliu.)* Și același glas al spaimii ne-ntuneacă și ne face pe toți pulbere... Cine ești ? Ridică mîinile în sus și stai pe loc !

VOCEA : Stau cu mîinile în sus și cu picioarele în jos, neclintite ! Sint... om bun.

GABOR : Aha, te-ai rătăcit ! Om bun, în miezul nopții ? ! Căutai o lumină... Te pomeniști că și tu căutai o stea ! O să te fac eu să vezi stele verzi. Actele ! Mișcă !

VOCEA : Ai spus să nu mișc, nu mișc !

GABOR : Miță !

VOCEA : De ce mă faci miță ? !

GABOR : Doar n-o să te fac mîrtan ! Nu vezi cum îți plesnesc țîțele prin... ?

Țîță de miță. Jos pantalonii !

VOCEA : Nu !

GABOR : Vedem noi... Cum te cheamă ?

VOCEA : Ceciliu Lupu.

GABOR : Eram sigur. Ați trecut pe la același falsificator de acte. *(Ea îi aruncă actele.)* Acele ? Același loc de naștere, același an... Dacă n-ați fi fost mai mulți, puteam crede că numai unul s-a născut în 18 iulie !... Cecilia ! *(Pauză.)* Ești femeie sau bărbat ?

CECILIU : Pentru mine trupul nu contează, numai sufletul. Pot să vă spun două cuvinte despre iubire ?

GABOR : Acuma ? !

CECILIU : De ce nu ? Voi fi... scurtă...

GABOR : Deci recunoști că ești muiere ?

CECILIU : Sint, dar asta nu contează. Iubirea...

GABOR : Să nu dureze mai mult de cinci minute !

CECILIU : De ce nu ?

GABOR : Mie nu-mi plac predicile despre iubire, mă plictisesc. Iubirea ade-vărată e ca o propoziție scurtă.

CECILIU : E bună și propoziția mai lungă, dar nu în timpul serviciului. Deci: iubirea este o necesitate neînțeleasă...

GABOR : Scurt, scurt !

CECILIU : Bine, la oral pot trata subiectul pe scurt, dar la proba practică dați-mi voie să-mi respect eul ! Căci iubirea fără libertate e o tragedie. *(Pauză.)* Nu-i Socrate. Poate-i altcineva. Ce, eu nu știu să spun ce gîndesc ?

GABOR : Fără comentarii !

CECILIU : Iubirea fără comentarii e ca nunta fără lăutari. Eu n-am să-mi admit niciodată să fac dragoste cu o femeie fără să știu dinainte cum imi va comenta iubirea !

GABOR : Ești măritată ?

CECILIA : Nu.

GABOR : Ești fată mare ?

CECILIU : Nu. *(Conciliant.)* Sint o fată de treabă.

GABOR : Fată de treabă nu există... Și dac-ar fi, n-ar umbla noaptea prin tufișuri.

CECILIU : Sint meri, peri, pruni... Și porumb necules.

GABOR : De ești fată, hai să-ți văd coada.

CECILIU : Mi-e frică.

GABOR : Dar nu de mine, ci de cetatea Devei. E centrul comitatului. E plin de miliție aici, de nobilime înarmată. Vino mai aproape, oricum nu mai ai cum să fugi ! Toți țăranii care-au venit zilele astea aici și-au pierdut capul. Sub sabie.

CECILIU : Dar și voi v-ați pierdut capul, de spaimă... c-au venit... și-o să mai vină... Iată-mă ! Viața ta e în pericol, de-asta strigi la mine. Răsculații au ars castelul din Brănișca, curțile din Șoimuș sînt numai cenușă.

GABOR : Inspăimîntă-mă !

CECILIU : Un om cu numele de Horea a adus poruncă de la împăratul să stingă toată nobilimea.

GABOR : Eu nu sînt nobil.

CECILIU : Îi aperi. Horea vine cu steag roșu de la Alba Iulia... se va uni cu țăranii din împrejurimile Devei și va arde cetatea...

GABOR : Ce fel de fată e asta care se răsteșto la un bărbat cu pușca în mină ?

CECILIU : Un ins cu pușca în mină nu-i poate face unei fete nici un rău. (Pauză.) Și nici un bine. Și nici n-ai pușcă, ai pistol.

GABOR : N-ai apucat pe drumul ăsta ca să te iubești cu mine. Cecilia !

CECILIA Mă iubesc cu cine-i în stare.

GABOR : Figura mea de bărbat... nu prea te-a tulburat ! Sau iubirea ta e rece... de...

CECILIA : Nu mă fă tîrfă. Eu nu mă leg de nimeni cu sufletul și cu trupul... Sînt independentă și suverană.

GABOR : Ai vocea cam groasă.

CECILIA : Am băut vin.

GABOR : Și atunci de ce nu ești beată ?

CECILIA : Am răcit acum cîteva zile... am răgușit.

GABOR : Ai răgușit strigînd zilele trecute — cu cei care-au murit ! — că... luați Deva ! (Ce ziceați ?) „Dacă Deva cade în mîinile noastre, supunerea întregului Ardeal va veni repede și pe nimica...” Nu ? (Linște.) „Deva o putem lua ușor cu foamea, să dăm foc orașului... și el, în lipsă de mîncare, vor pieri...” Nu ești femeie !

CECILIA : De-ai fi bărbat, m-ai lua în brațe.

GABOR : Ai vrea tu ! (Să cad ca prostul în laț !) „Să luăm noi numai Deva, că zidurile celorlalte orașe le dărimăm cu bile.”

CECILIA : Așa am zis ? Am uitat.

GABOR : N-ai uitat. Toți ați fost măcelăriți.

CECILIA : Eu sînt aici... Sau eu sînt o stafie ! Ți-e frică de-o stafie, de nu pui mină pe mine ?

GABOR : Nu pun mîna pe tine, să nu scoți vreun cuțit !... (Rîde.) Vă așteptam să veniți din nou, să-i răzbunați pe cei omorîți...

CECILIA : Cine-a fost omorît ? !

GABOR : Privește pe malul Mureșului...

CECILIA : Nu se mai vede nimic.

GABOR : Nu se mai vede, dar se vedea...

Printre morții de-acolo sînt și unsprezece femei și fete îmbrăcate bărbătește.

CECILIA : Și tu suferi pentru ele. Cite bucurii ți-ar fi putut aduce ele... Cîți copii ai fi putut face cu ele... (Linște.) Mi-e milă de tine, că ești supărat.

GABOR : Îmi pricepi supărarea, pentru că ești în stare să ți-o imaginezi... Și ți-o imaginezi ca mine, pentru că ești ca și mine, bărbat.

CECILIA : Tu ești fătălău, poate. (Pauză.) Aștepti întărituri ? Vai de capul tău... ți-e frică să-ți dai jos nădragii !

GABOR : Nu mi-e frică, doar mai am cîțiva ortaci cu puști ascunși în șant... Vrei să-i chem ? Mi-e milă de mine ? Aș ! Vrei să-ți arăți ție cit ești de fermecătoare, ca o... ca o... Că nu îndrăznește omul să te-atingă nici cu gîndul !...

CECILIA : Fermecătoare și inaccesibilă.

GABOR : Și independentă. O, asta e pîrtagul femeii de azi... eliberată de corpul ei, și de sexul ei... (Cecilia își dă jos o fustă.) Nu enerva bestia din mine. Stai blindă.

CECILIA : Nu sînt blindă, sînt blind... (Îl prinde de mîini și-l aruncă-ntr-un tufiș.)

GABOR : (Ai mîini mol, de mulere...) Cu figura asta ar fi trebuit să m-arunci peste șant...

CECILIA : Te-arunc imediat. (Îl aruncă.)

GABOR (scuturîndu-se de pămînt) : Cu figura asta trebuia să-mi rupi gîtul.

CECILIA : Ți-l rup imediat. (Se apropie de el.)

GABOR : Scuzați... I l-ai putea rupe unui ageamiu, nu... (O imobilizează pe Cecilia.) Ce părere ai de figura leului din Balcani ? (Cecilia : „Au !”) Au, pe dracu' ! De apăs puțin... nu mai zici nici pis ! Leul din Balcani sînt eu ! M-au dat și la ziar, de ziua leilor...

CECILIA : Deci nu tu... boscorodeai înainte pe-aici... că vezi moartea îmbrăcată în frunze de pătrunjel...

GABOR : Era un năcăjit care zicea că și-a omorît la Viena prietenul... Dar nu l-a tăiat el... Se simțea vinovat de moartea lui... pentru că n-au plecat împreună din Viena, la timp, spre

Belgrad. (Pauză.) Mereu mi-e frig. E ca o cămașă, pe mine, de care nu mă pot scăpa... (Ii dă drumul.)

CECILIA : Sărută-mă, și-o să scapi... (Pauză.) Ai uitat ? Astăzi e ziua hotărâtă să ne căsătorim !

GABOR : De-asta m-ai căutat ?

CECILIA : Sărută-mă, iubite, e ziua nunții noastre.

GABOR : Nu te pripi, după ziua căsătoriei o să avem vreme berechet să ne sărutăm.

CECILIA : Acum exact un an, la Oradea... un iubit de-al meu mi-a zis : ești genială !

GABOR : La cap ? Vreau să spun... ca inteligență ?

CECILIA : Nu știu. Nu cred. Zicea că sînt un geniu feminin.

GABOR : Atunci e clar, a descoperit că la minte nu ești echipată pentru geniul tău...

CECILIA : Sînt destul de obiectivă ca să nu mă crezi o învățată, însă nici nu mă dă oglinda afară din geamul ei, de șleampătă... El mă credea cu capul prin stele, cînd îi vorbeam despre planurile noastre de viitor.

GABOR : Nu ținea la tine ?

CECILIA : Ținea, dar mai mult ținea la geniul meu... O vreme am crezut că e un ticălos : mi-a spus că se simțea legat doar de patul în care se culca... Avea trei plăceri : patul, cîntecul și fumatul.

GABOR : Toate trec. Dar pe rînd. Cecilia, ai venit să mă distrezi ? Căci eu... te cred chiar Cecilia...

CECILIA (cu ale ei) : I-am spus să nu mai fumeze...

GABOR : Și să nu mai cînte, să nu mai doarmă în pat ?

CECILIA : Nu dormea niciodată în pat, cînta la vioară. (Ii arată o vioară.) Iată, asta e vioara lui.

GABOR : Și-a scăpat de fumat ?... Cum poți scăpa de un viciu ?... Te jena fumul ?

CECILIA : Nu mă jena fumul, dar nu pricepeam ce plăcere-i face !... I-am spus : peste un an, dacă voi simți că nu pot trăi fără tine, am să vin să ne căsătorim, oriunde-ai fi, chiar în gaură de șarpe...

GABOR : Și-ai putut trăi un an fără el ?

CECILIA : Am trăit cu el în imaginația mea... în care ne-am și logodit... Mă înfîlneam cu el foarte des, aproape zilnic...

GABOR : Da, ce drăcle, să faci dintr-un gînd un personaj... Viu ! N-aveai un frate pitic ?

CECILIA : Nu mă-nterupe ! Nu-mi place să fiu întreruptă. Cînd vorbesc despre el, sînt fericită. Și nu-mi place să-mi fie întreruptă fericirea. Află că în

imaginația mea, în visele mele... azi îl voi întîlni în carne și oase, și...

GABOR : Tac, nu te-nterup.

CECILIA : Vreau să reții că iubitul meu de la Oradea de-un an de zile trăiește o dublă existență : una a sa, de fiecare zi, și alta în... imaginația mea. Înțelegi ? Și cred că i-a fost mult mai bine cu mine, decît cu el însuși. Pri-cepi ? Hai, poți să vorbești, Taci, ești emoționat că mă auzi. De văzut nu prea mă vezi, dar fi liniștit, nu mi-am pierdut nimic din geniul feminin... (Vine mai lîngă el ; îl privește). Este exact ce-am visat. Căci de cînd mă știu mai în putere, adică avînd o conștiință că sînt femeie, nu bărbat, îmi caut un bărbat cu care totuși să mă alipuesc... Te-am găsit. Am venit să te cer în căsătorie.

GABOR : Pe mine ? Acuma ? În timpul... serviciului ?

CECILIA : E timpul tău caracteristic, care te caracterizează în mod tipic. Dă-mi mîna ta.

GABOR : Și dacă e o escrocherie la mijloc ?

CECILIA : Nici una. La mijloc, între noi, n-o să fie niciodată nimeni. Decît noi doi.

GABOR : Nimeni, niciodată, și nimic ?

CECILIA : Ești emoționat. Am spus nimeni, nu nimic... Hai, dă-mi mîna, fă-mă fericită.

GABOR : Acum ?

CECILIA : Cît mai repede.

GABOR : Și luna ?

CECILIA (se uită pe cer) : Care lună ? A, luna de miere am început-o chiar anul trecut.

GABOR : Eu mă gîndeam la luna de pe cer.

CECILIA : De-mi ceri luna de pe cer, ți-o dau.

GABOR : Acum e... cam șutic... (întu-neric).

CECILIA : Cînd e să vezi luna, nu con-tează beznă. Am experiență. Cum mă stringi în brațele tale vitejești, cum vezi luna.

GABOR : Eu voiam ceva... așa... Să pri-vim luna, ținîndu-ne de mînă.

CECILIA : Ne putem ține și de mînă, nu-i nici o problemă. Hai !

GABOR : Volam... înainte... așa cum am visat de cînd mă știu bărbat, nu fe-meie, să privesc... stelele...

CECILIA : Nici o problemă ! Apar și ste-lele ! Imediat o să vezi și-o să auzi și cîntecul suav al mierlelor...

GABOR : ...al privighetorilor...

CECILIA : Privighetori, mierle, pentru mine practic e totuna, doar sînt o

că puteai să ai vise mai constructive... mai luminoase...

CECILIA : Așa mi-ai făcut și la Oradea, ai vrut greierii ! Să-ți cînte greierii ! Și licuricii ! Să ne lumineze licuricii ! Fiind toamnă, scuză-mă — noiembrie! — nu m-am pregătit sufletește pentru sclipirile de aur ale licuricilor. Dar eu știu să mă mobilizez imediat. În două clipe sînt gata să mă tăvălesc pe iarba înrourată a lunii mai și să simt în nări mirosul reavăn al pămîntului proaspăt arat... (*Scurtă pauză.*) Mă privește ca un pustnic ! Pe care-l paște păcatul... să-i umple singurătatea cu o diavoliță... Nu, un pustnic a cărui... cărei — merge oricum ! — singurătate se umple cu sfinți...

GABOR : Greierii.

CECILIA : Așa mi-ai făcut și la Oradea, ai vrut greierii ! Să-ți cînte greierii ! Și licuricii ! Să ne lumineze licuricii ! Fiind toamnă, scuză-mă — noiembrie! — nu m-am pregătit sufletește pentru sclipirile de aur ale licuricilor. Dar eu știu să mă mobilizez imediat. În două clipe sînt gata să mă tăvălesc pe iarba înrourată a lunii mai și să simt în nări mirosul reavăn al pămîntului proaspăt arat... (*Scurtă pauză.*) Mă privește ca un pustnic ! Pe care-l paște păcatul... să-i umple singurătatea cu o diavoliță... Nu, un pustnic a cărui... cărei — merge oricum ! — singurătate se umple cu sfinți...

GABOR : Asta să însemne că tu... Voi !... nici nu existați în realitate ? Și că sînteți doar în gîndurile mele ? Așa cum eu... eu am trăit un an fericit în imaginația ta ?

CECILIA : Pune mina pe coapsa mea și stringe. Exist !

GABOR : Ești ambițioasă... ca un... un... ca un fanatic.

CECILIA : În vorbe, da. În fapte... sînt o femeie fără apărare... Vulnerabilă...

POPLU HAR (*apare, somnoros*) : Atîta gălăgie faceți... degeaba, încît deși îmi vine să casc, nu pot dormi... Unde e viclemistul ?

GABOR : S-a dus...

POPLU HAR : Mai bine te-ai duce și tu unde s-a dus el, ca să pot și eu dormi.

GABOR : Nu-ți fie teamă, o să adormi și tu ca el...

POPLU HAR (*scîrție la vioară*) : Domnișoară, mult zgomot pentru nimic. Mai bine te culcai singură. Ce noapte !... Pe nevăzute, întunericul se-ngroașă... Ca o colastră blîndă peste lume. (*Ei tac ; Popluhar lasă vioara.*) Luna, ca o măsă strică, se-mpute-n cer și lin dispăre...

CECILIA : Cum adică se-mpute ?

POPLU HAR : Simplu, imputîndu-se. (*Face cițiva pași.*) Tocmai visam — cînd ați început voi să urlați ! — că pe acest loc am început să construiesc poarta iadului... Văd că nu vă amuză.

CECILIA : Eu pur și simplu am tăcut. Dar dacă vrei să-mi afli părerea, află că n-am ris niciodată, nici măcar de visele unui nebun.

POPLU HAR : Adică eu sînt... ?

CECILIA : N-am spus chiar așa, dar dacă vrei să afli părerea mea... află atunci

că puteai să ai vise mai constructive... mai luminoase...

POPLU HAR : Dar ce construcție mai luminoasă vrei decît poarta iadului ? Am visat-o ca pe un monument... realist, în care să se vadă în carne și oase o puzderie de figuri omenesti dam-nate... Peste care... sfioasa lumină a stelelor de ieri e o amintire ce-ți înfrigurează spaima... O puzderie de oameni... sau o puzderie de chipuri-feluri în care omul poate-o sfeclească...

CECILIA : Dacă vrei să-mi afli părerea...

POPLU HAR : Nu, greierii n-au ce căuta aici, și nici licuricii... N-au haz ! Mă rog, din cînd în cînd, cite-un cînlec de mierlă mai merge...

GABOR : Ai urechea fină.

POPLU HAR : Ca și nasul. Și nasul meu îmi spune că n-o să faci nimic. Ceta-tea Devei e mai puternică decît tine.

GABOR : Deci, omul din mine e un rahat ?

POPLU HAR : Cu perje. (*Face cițiva pași.*)

Măi, ce poartă ! Aici... un dobitoc care nu mai are încredere nici în prieteni, nici în nimeni... Nici în cei veniți să-l scoată din haznaua fără bani. Să ai oaspeți... Și să-i belești ! Aici... o balegă cu ochi care-și ține musafirii pe lingă el ca să-l distreze și ca să le poată controla fiecare pas... Și în toți îl vede pe Popescu !... pe... Oricine trece prin fața acestei porți o mierlește. El a uitat și... cine este, balega asta cu ochi, vede doar ca un dramaturg imputit doar viața personajelor... pe care le va rade... Și-aici, o găină moțată, care a venit la propria el nuntă, și-așteaptă cocoșul, ca s-o bage-n oală.

CECILIA : Eu sînt găina moțată ?...

Află că o găină ca mine visează...

POPLU HAR : ...vise de găină... Ah ! Giscă !

CECILIA : Visează poarta raiului, dacă vrei să-mi afli părerea, nu a infernului... Așa că avem vise deosebite ! Iubitul meu din vis nu e un cocoșel, un dobitoc !... (*Lui Gabor.*) Bărbate, hai, du-mă în ispită.

POPLU HAR : Ispita este fericirea de a minca piine cu iz de mucegai. Vindecă de pintecariță. De slăbiciune a minții. De altfel, de-asta toate muierile trebuie duse în ispită... (*Lui Gabor.*) Nu sta îngîndurat, tot nu-ți folosește la nimic dacă ești dus pe gînduri, căci nu gîndești nici cît o găină moțată. Tristețea ta nu este... ca a celor descăpăținați... Ei n-au mai apucat să afle ce vor păți. Nici aproape... să se mire... Ei n-au mai prins clipa care să le spună adevărul despre ei și să-i îngrozească... Tu ai apucat-o :

acum cunoaște adevărul despre ei, dar și despre tine.

CECILIA : Va să zică e... conștient ! ?

POPLUHAR : Are chiar o conștiință...

CECILIA (lui Gabor) : Dacă ai conștiință, bărbate, vino cu mine... Vom avea o căsătorie extrem de epică.

POPLUHAR : Cine are conștiință, se teme... (Latră.) El se teme...

CECILIA : De mine ? Dar sînt o persoană vulnerabilă...

POPLUHAR : Se teme de el... (Lui Gabor.) Așa că aici e... pîrtagul tău, că ești victima vie — conștientă ! — a celor întimplale... a crimelor, sau a hm ! necesităților istorice întimplate. Pricepi ? (Ei.) Nu te mai holba ca o rață... Călaul are și el o conștiință !... Știe că a... dar că asta nu-i va folosi la nimic, niciodată nu va fi nobil și nu va domni peste cetatea Devei !

CECILIA : Ah, că-mi vin dracii ! Faci pe sfîntul și visezi poarta iadului ! Dar dacă e vorba aici de... de... Uite că-mi umblă pe limbă și nu știu să-i zic... Da ! Dacă e vorba de destin ? ! Atunci cum o mai scoateți pe minecă ?

GABOR : Mă scuzați, doamnă găinăreasă și domnule găinar, dar aici nu e vorba de o tragedie ! Nu moare nimeni vinovat, sau nevinovat... Și nu e vorba în nici un fel de... uite că și mie-mi umblă pe limbă și nu știu să-i zic... Da. Și nici de sălbăticia călaului. El a primit o însărcinare. E plătit pentru asta ca orice om care-si...

POPLUHAR : ...care-și cîștigă piinea cu minile sale.

GABOR : Piticimea-voastră, vă rog să nu mă... enervați... (Calm.) N-o să mă enervez... Ziceam că... e lefegiu. De n-ar fi el, ar fi altul. Așa că e necesar să vă gîndiți nițel ca să pricepeți că ne aflăm într-o situație care se cere astfel rezolvată... E vorba de o soluție aproape... firească. Nu era necesară atîta cruzime ? Dar nu e vorba de cruzime ! Și Franța, care e în fruntea Europei, folosește secură... Nu ? Vei spune că era timpul să-mi găsesc argumente ! Da ? Înțelege... altfel nu se putea opri valul ăsta de răzvrătire...

POPLUHAR : Piticimea-noastră nu înțelege...

GABOR : Uneori singele e... necesar.

CECILIA : Și la Paris, și la Praga, la Viena, la Moscova, la Roma... Oho ! Mai ales la Roma cît singe a curs pentru putere... De parcă toți... ai mari, împărații, generalii, negustorii... ar avea capul plin de agentul sifilisului. Sfrenția lor...

GABOR : Deci și eu sînt ?

CECILIA : Tu, nu ! Doamne păzește !

GABOR : Aici nu-i vorba de... putere... Ea e în mina... puterii. A, teama și

în cazul meu... a existat ! Și poate ea a pus mina pe... (Popluhar latră.) Dar, incolo... !

POPLUHAR : Încolo și-ncoace, totul e normal. Nu ne mai rămîne decît să batem din palme... (bate)... și să-ți lăudăm...

GABOR : Da, dacă vreți... Chestiunea e rezolvată, piticimea-voastră.

POPLUHAR (aplaudînd) : Am înțeles, sfrențenia-voastră... (Iese.)

GABOR : E un tip imposibil !... Intransigent, agresiv...

CECILIA : Fiindcă și față de el... este intransigent, agresiv... adică imposibil.

GABOR (către locul unde a dispărut Popluhar) : Și de evreul Iosif Samuel Tandler din Alba Iulia ce zici ? A făcut comerț cu nobilimea din Deva, Brad, Abrud, Zlatna, cu hm ! rachiu de trandafiri. Plecase acum cîteva săptămîni spre Deva, la tîrg, și la Brad a fost atacat... de români. Le-a lăsat marfa și s-a ascuns la grecoaica Nicolai, negustoreasa...

POPLUHAR (fără să se vadă) : Unde te afli și tu...

GABOR : Răsculații din Brad l-au ajuns, l-au bătut, i-au tăiat barba... Iar pe soția sa și pe el apoi... i-au dezbrăcat în pielea goală și le-au turnat apă în cap, zicînd că-i trec la religia ortodoxă și-i fac români.

POPLUHAR : Te-au dezbrăcat și pe tine în pielea goală, lingă ei, și pe grecoaică... Și te-au botezat și pe tine !... Tandler e văr cu negustorul de cizme din Oradea, Gross Samuel... Ai fugit din Deva, la Brad, să-i ieși lui Tandler înainte și să fugiți la Oradea... Un călău care fuge e ceva grozav ! Îmbrăcat în cioban...

GABOR : Asta e imposibil... (Ceciliei.) I-am povestit... și-acuma ride de mine. Da, ne-au botezat. (Popluhar apare cu două găleți cu apă.) Ce vrei ?

POPLUHAR : Dacă ei... vin din nou... te mai botează o dată... Dar ai uitat să spui că la Brad... după ce Tandler mai fusese la Deva, de unde-ați plecat împreună spre Oradea, din nou... Din nou a fost prins... cu casierie cu tot. Și-ați scăpat din mina țaranilor... prin milostivirea căpitanului răsculaților, Crișan...

GABOR : Da, Crișan... M-a scăpat.

POPLUHAR : Dar de-o să-ți cadă el ție în mină, n-o să scape ! N-auzi ? Cîntă pe dealuri... botezul... (Ca și cum l-ar boteza, de pe o căruță toarnă apă în dreptul lui Gabor.) Botează-se robul lui Dumnezeu...

CECILIA : Termină !

POPLUHAR : Am terminat... E greu să-l botezi pe diavol... (Lui Gabor.) Te rog să fii mojiu cu ea ! (Pauză.) Dar nu

intrece moșicia obișnuită între oameni.
CECILIA (*lui Gabor*): Dar nici blind nu te purta, căci astfel o să-ți pierzi tot prestigiul.

(*Popluhar a dispărut.*)

GABOR: Stai! Ce-ai acolo? (*Vine spre ea cu un felinar aprins.*)

CECILIA: Unde?

GABOR: Sub fustă. Ce ascunzi sub fustă?

CECILIA: Nimic.

GABOR: Nu se poate. Se vede. E cu ochi și cu urechi. Ieri, una a ascuns sub fustă un crap. Pur și simplu un crap de cinci kilograme. Norocul meu e că sînt pescar. Am simțit miros de baltă.

CECILIA: Nu e crap.

GABOR: Sigur că nu e, mi-aș fi dat imediat seama. Alaltăieri una a ascuns...

CECILIA: Un miel viu.

GABOR: Nu.

CECILIA: Un purcel fript.

GABOR: O damigeană cu vin. Norocul meu a fost că de mic copil am băut vin, nu lapte.

CECILIA: Se vede.

GABOR: I-am confiscat vinul, și i-am dat damigeană înapoi. Ce ai?

CECILIA: Un copil.

GABOR: Nu se poate. Ești prea tinărară.

CECILIA: Se poate.

GABOR: De la cine?

CECILIA: De la un domn de la Viena.

GABOR: Nu de la...! (*Calm.*) Scuză-mă. Ai acte?

CECILIA: Acte n-am, am doar copilul. Bate din călcie.

GABOR: Va să zică, nu e făcut cu un civil!

CECILIA: Nu știu. L-am conceput noaptea. Eram beată de amor. S-ar putea să fie al tău... civilul avea glasul ca al tău... (*Suflă în felinar.*)

GABOR: Eu... nu... nu sînt bărbatul...

CECILIA: Ești femeie. Atunci eu sînt bărbat. Și copilul o să-l facem de azi înainte! Maternitatea o să-i dea vieții tale un sens.

GABOR: Ce cauți aici?!

CECILIA: Pe nimeni. Nu-ți fie teamă, n-am venit să te botez.

GABOR: În oraș pe cine cauți? Pe nimeni! Atunci ce cauți acolo? Sau aici?

CECILIA: Mă caut pe mine. Vezi că a face copii e un risc. Poți să-ți pierzi frumusețea. Și hazul. Cum o să te plimbi tu prin cetate cu pintecele um-

flat? Cunoști gluma cu clopotarul? Un brutar îi spune fiului său: „Fiule, cu nu sînt tatăl tău, eu sînt mama ta, tatăl tău e clopotarul”.

GABOR: Dacă mă mai iei peste picior, s-ar putea să-ți dau una peste bot... sau peste burtoiu! ăla umflat.

CECILIA: Doamne ferește! Ar fi o... o... Tu, tatăl!

GABOR: Ce-ar fi? Doar nu sîntem cine știe cine... Dumnezeu, să-și ucidă pruncu-l în burta ei!... Scirbit!... că totul va fi iarăși în zadar!... Ha, ha, ha... (*Cecilia nu ride.*) Teribilă glumă! (*Scurtă pauză.*) Ești fanatică... nu te lași... De parc-ai fi o carie... de lemn, un vierme (*Se enervează.*)... Nu-i bine zis, dar așa este! Din fundul pămîntului de-ai fi, ai ieși la lumină mincînd păduri întregi puse unele peste altele, și-ai face drum, măcinînd, făcînd făină... drum de făină de lemn... Distrugînd... lemnul... Să te ia dracu'!

CECILIA: Și și pe tine, care stai lemn... (*Vrea să-l mîngîie; el o plesnește peste mînă.*) Oh, am văzut o stea!... (*Su-ride.*) O clipă noaptea s-a înălbit, clipa s-a luminat... Și te-am văzut, și-am mai văzut... un cerc înălbit din care noaptea plecase, ziua intrase... (*ride*) noi... copilul...

GABOR: Te-am întrebat respectuos ce pozezi sub poale, și în loc să răspunzi concret — că ai niscaiva marfă de contrabandă, să zicem! — ai zis că... un prunc... Vrei să spui că azi un copil e o marfă de contrabandă? Ba. Noi iubim copiii, noi încurajăm venirea lor pe lume, realizarea lor ca oameni... așa că... mă faci să rîd... (*Îi dă una peste burț, cu palma, ușor.*)

CECILIA: Noi... cine?... Tu ești noi?... (*Gabor iarăși se apropie de ea.*) As-

timpără-te, m-ai lovit... și mă doare... GABOR: Glume! Am lovit cu palma... într-un briu... Să nu spul că suferi, bărbate!

CECILIA: Sînt femeie!

GABOR: Acuma ar trebui să apară niște cațe care să plîngă văzîndu-te suferînd, și să se roage cerului să te scape... De ce tremuri? A, lume, lume!... Femeii îi este frică de moarte! Ce idee minunată! Se teme pentru viața ei și a pruncuțului ei... A văzut fiara! În zăpăceala... răscoalei... lumea s-a dat cu cracii în sus... simțurile s-au zăpăcit... și al onoarei! oh!... a apărut spaima, setea de a ucide!... (*Calm.*) Baliverne. Din trupul tău nu va izbucni o... flacăra. Și nici... o floare!

CECILIA: Voi striga!

GABOR: Strigă. (*Strigă el.*) Ridicați-vă, topoare, furci! Clopote, urlați! să se

șteargă din cetatea Devei ura ! (*Fără băscălie, calm.*) Și mai ce ? Să crăpăm... noi ? De jerlfa ta se va cutremura pământul ? Nici măcar nu ești... o purtătoare de steag roșu ... o fecioară, o... Glonțul te poate străpunge ca pe-o obială.

CECILIA : (*surizind*) : În clonțul glonțului, iubirea-mi. (*Arată spre dreapta.*) Acolo e un prun. Din virful prunului moartea mă privește cu ochi de miță. Îți place ? Mințile tale parcă s-au rătăcit, căci de ți-ar ieși acum în cale și-o... bivoliță, ai căsăpi-o, crezind că este...

GABOR : Cine ?

CECILIA : Nici tu nu poți răspunde la asta... O bivoliță, sau o căruță, sau o trupă de păpușari... prieteni sau cunoscuți... Totul l-ai călca în picioare... Ceva te ațîță, așa cum sfrenția îi scoate din minți pină și pe schimnici. Și mine... cind noaptea se va spulbera din ochii tăi... și te vei vedea împrejmuit de capetele pe care le-ai descăpătinat, vei bolnuzi de-a binelea ! Scîrba o să te umple, în zori, de ce scîrbavnică muncă... al împlinit cînd erai cuprins de scrînteală... Vrei să-ți spun că am mîncat fasole ?... Sau c-am omorît un popă și l-am ascuns sub fuste ? Orice ți-aș spune, n-ar însemna nimic. O, am visat că-mi calcă umbra în picioare...

GABOR : Cine ?

CECILIA : Un ciine. O javră. Lasă-mă să merg în Deva... Mă așteaptă... o moașă, să nasc...

GABOR : Moașă-ta pe gheață ! Moașa asta n-o s-o întilnești niciodată. Moartea o s-o-ntilnești, dacă zici că te privește din prun cu ochi de pisică... Va să zică, eu sînt o javră ! (*O plesnește peste față.*) S-ajungi la moașă ? Nu cumva al visat că de n-ajungi la ea, crăpi ?

CECILIA : Am visat c-o să-mi întilnesc... într-un prun... (*Gabor iarăși o plesnește.*) Era pisică, n-avea glugă... Și nu i-am pus în palmă nici un crețar, cum i se pune...

GABOR : Și în Anglia, care e o țară civilizată, și unde-am fost în schimb de experiență, i se pune călăului un bănuț în palmă... Da, dar eu nu sînt în prun ! Te-așteaptă moașa în Deva... cît e pisica în prun. Una ca tine... unul îmbrăcat muiereste m-a botezat ! Și doar eu nu sînt nici evreu, nici ungur, nici armean ! Zicea că are un popă sub fuste ! (*O plesnește cu palma peste burtă.*) Hai, popă, cîntă-mi, cum mi-ai cîntat la Brad... Botează-se robul lui Dumnezeu... (*Sec.*) De ce nu-ți dai jos fustele ?

CECILIA : Vrei să vezi goală o femeie tinărară și borțoasă ?... Poftim ! Nu e nici un popă, e un copil... Ascultă-l, vorbește... (*O voce de copil ! „Mamă !”*) GABOR (*începe să ridă*) : Cine-a zis „mamă” ? Copilul din burtoiuul tău ? Imposibil !

CECILIA : Imposibil ? ! Dar dacă e vorba de o minune ?

GABOR (*rizind din ce în ce mai tare*) : Atunci e posibil.

CECILIA : Dacă eu sînt Fecioara ?

GABOR (*aproape crăpînd de ris*) : Imposibil !

CECILIA : Dar dacă-ți spun eu că sînt ? !

GABOR : Atunci îți spun eu că... tu ești cuprinsă de scrînteală ! Fecioara Maria naște pe Mesia ! Te-a cuprins sfrenția. (*Vocea : „Mamă...”*) Termină ! (*O plesnește peste burtă.*) Totul s-a terminat acum cîteva sute de ani ! N-o să-ți vină ție acum sorocul... rîndul... (*„Mamă...”*) Păpușari împuțiți ! (*„Mamă...”*) Nu vei veni... ...va veni mai degrabă Apocalipsul, tu ! (*O plesnește.*) Sau Al de Sus ne mai dă o șansă... ticăloșilor ?... (*O plesnește.*) Atunci să-l dea și pruncuțului una... și ție... (*O plesnește cu mîinile, o lovește cu picioare în burtă.*) S-o vîd și pe asta !... (*„Mamă !”*) Vreți să mă scoateți din minți ? Doar n-am băut nimic ! (*„Mamă !”*)

CECILIA : Apă, apă...

GABOR : O să rămîi stearpă pe veci, dacă mă mai enervezi...

CECILIA : N-o să mai pot trăi fără... să visez că pot avea un copil.

GABOR : Visează c-o să feți lipitori. Și mițe negre !

CECILIA : Apă, apă !

GABOR : Vrei să te calc în picioare, să taci ? !

CECILIA : Apă, apă !... Și să nu mă-ngrapați în pămînt umed... Apă ! Parcă singele are miros de viorele...

GABOR : Îți dau eu miros de viorele ! (*O calcă în picioare.*) Și de tei. Miros de singe ?... Poate ți-a venit sorocul... sau naști... nașterea mă-tii !

CECILIA : Nu e singele meu...

GABOR : Nu, ți cunoști mirosul ? !... (*Li-niște.*) Ți-e teamă... Plîngi... Teribil ! (*Băscălios.*) Eroina lui pește-sărat e cuprinsă de spaimă. Teamă ?

CECILIA : Da... De fapt... da... căci chiar de-aș muri eu... tu n-o să simți nici umbra lui Dumnezeu...

GABOR : Nici minia lui, nimic, căci pentru o javră ca mine cerul este gol...

CECILIA : Mi-ai zdrobit pîntecul... Rodul n-o să mai rodească... Acuma poți să mă omori... Hai, fă-o. Fă-mi un bine...

Nu mă lăsa să trăiesc fără să mai pot avea copil... Nu vreau.

GABOR : N-o să mai ai. O să fii slută. (O împinge ușor cu piciorul în groapă.) Ei, să vedem cum va învia pruncuțul... Se va ridica la ceruri?... Nu-mi mai spui că mă iubești? Hai, iartă-mă, fii... măreață... Nu cu tine m-am cunoscut eu acum un an la Oradea? Nu mi-ai dat tu la Viena lubenițe murate de Rădăuți?... Nu cîntam eu la vioară... oho?!

CECILIA : Oho!... S-ar putea ca noi muierile să nu prea mergem cu picioarele pe pământ...

GABOR : O, asta din cauza iubirii...

CECILIA : S-ar putea ca eu să-ți fi greșit cu ceva... (Sec.) Dar te-am căutat tot timpul... Și în lipsa ta ți-am făcut cu penița fratelui meu un chip... pe hîrtie... E în tocul viorii. Tu erai pentru mine o nădejde... asta sper să se vadă pe hîrtie... (Aproape crispat.) Erăi frumos... plin de haz... cîntai... Să nu rupi ce-am desenat... Am crezut că... Și mereu mîngîiam părul tău...

GABOR : Mă faci să plîng... Dar cred că și eu ți-am făcut un bine... Căci de ce să mai zămislești?... Tot pămîntul e spurcat. Sintem feciorii unor vremi realiste, pline de rațiune, cum zice piticea-sa... Nu mai spui nimic? Somn ușor! (Aruncă o pătură peste ea.)

POPLUHAR (fără să apară) : Totul este perfect!... neîncrederea, desăvîrșită!... În nimeni! Aici am ajuns, deci. Bănuiam, dar nu eram sigur că ticăloșia poate ajunge atît de... Ei, cum vrea vremea!

GABOR : Arată-ți moaca, de te crezi!...

POPLUHAR : Vin imediat! Dar chiar acum mă aflu pe budă... Vreau să-mi amintesc că te-am căutat mai întîi la Oradea... apoi, la Arad... Peste tot, de toate, haiduci, putere... Pentru asigurarea păcii și siguranței publice și pentru regresivitatea răufăcătorilor, comitatul Zarand a întocmit un plan în 11 puncte, spre a fi publicat în toate satele. Judeului fiecărui sat i se poruncește aspru, dar așa ca sătenii să nu știe nimic... să-i cerceteze de trei ori pe săptămînă pe fiecare, să le examineze bine casa, să vadă dacă nu e vreun strein, și dacă va fi, pe găzduit și pe gazdă să-i prindă pe loc și să-i dea pe mîna comisarului Galspre a-și lua pedeapsa... Știai asta?

GABOR : Știam.

POPLUHAR : Trebuia. (Continuînd.) Dacă n-ar face-o, jurații se pedepsesc cu cîte patruzeci de bîte, în cîte două

rate... Cu aceleași pedeapsă vor fi loviți și dacă nu de la ei se află că a umblat vreun strein prin sat, și cu atît mai mult că a petrecut noaptea acolo. (Apare încet, legîndu-se la pantaloni.) Acest ucac e și azi în vigoare... (Rupe o hîrtie.) Deși e bun să te ștergi cu el la fund, căci asemenea legi... de hîrtie s-au dus dracului cînd a izbucnit furtuna... Totuși, tu le respecți!... (Parc-ar citi.) Să cerceteze oamenii care trec... de unde sînt, au sau nu pașus... Și pentru că oamenii răi se ascund în păduri, în cîmpii... să se cerceteze potecile ziua și noaptea... Cel care va denunța un găzduitor de om străin va avea drept dar un galben și numele lui va fi ținut secret. Găzduitorul va lua șazeci de bîte... Or, tu ai turul fin, nu vrei să iei bîte. Bîte, galbeni, pedepse... Totul se va arăta egal cu zero cînd țărani vor porni răscoala... Cum s-a și dovedit... Dovadă că tu ai retezat atîtea capete... iar acum... acum... Ca să nu primești bîte, denunți... primești galbeni, lovești chiar în... Era o femeie...

GABOR : Era un bandit.

POPLUHAR : Dar se-auzea spunînd „Mamă!”

GABOR : Era un truc de-al tău... Ba nu, am fost atent! Era un bandit... ventriloc, vorbea din burtă... Asta e. (Pauză.) M-ați pus la încercare, puși de cine?... Plătiți de cine?... Auzi ce povești stupide pot să-ți treacă prin mîntea ta plică!... Un răufăcător... Ba nu, altfel... Vine... și poterașii cetății... căci și eu aș fi... O calcă în picioare, crezînd că e un hoț! (Aprinde un felinar.) Da, i-am dat la boașe!

POPLUHAR : Nu te mai preface, ți-ai dat seama că era o femeie... care voia să...

GABOR : ...să mă distreze, să-mi aducă aminte cine sînt... Da. Hai s-o întrebăm... (Ridică pătura; nu e nimeni sub pătură.) Poftim, nu e nimeni, o fi zburat și ea la cer... (Pauză.) Da, nu e nimeni!

POPLUHAR : Stai, încă nu e timpul să cînti!

GABOR : Să cînt?!

POPLUHAR : Să cînti... din gură, ca Gabor! Erăi un vînzător de cizme, un rîndaș, un vizitîu, un cîntăreț la vioară!... trăiai din munca mîinilor tale... Iar apoi, apoi... cu paloșul, cu barda!

GABOR : ...cu pumnii! M-am umplut de scîrmă. Cîntărețul din vioară a devenit un căsap. (Pauză.) Ursita?

POPLUHAR : Perje!... Tu ai ales.

GABOR : Cînd?

POPLUHAR : La Viena. Erai un om... sănătos la bilă... Un diavol te-a tras de minecă... O licărire murdară în bila ta — a fost de-ajuns... Pe Gabor l-ai ras... dintr-o bănuială, c-ar putea... cu Magda... Ai vrut să rămînă doar pentru tine lumina... ochilor ei ! Să n-o-mpartă cu nimeni. Ți-am înțeles cumva... crima de la Viena. Dar de la... apărarea acelei lumini sfinte... pînă la măcelărirea celor patruzeci și patru de țărani români, ieri și alaltăieri, la Deva, e cale lungă...

GABOR : Nu ți-e frică de mine, păpușarule ?

POPLUHAR : Ba da.

GABOR : Și-mi spui... fiindcă nu mai ai nici o speranță ?

POPLUHAR : Tu nu mai ai nici o speranță. Căci pentru tine totul e... rahat cu perje... egal cu zero... Nu ? De la... clipa de gelozie... uciagașă de la Viena și pînă la călcarea fără nici un rost în picioare a... a ei... și a copilului tău... e o prăpastie !... Cu Vencel, cu...

GABOR : Pistoalele... aveau gloanțe oarbe...

POPLUHAR : La început... cînd Magda... Dar tu știai că pînă la urmă... pînă la urmă nu trebuia să iei șaizeci de bife la cur ! și să... Nu, nu, după Viena, totul cu tine... e altfel... Totul, pentru nimic... nici pentru onoare, nici pentru... funcție...

GABOR : Ha, ha, ha... Totul arată stricarea mea în toate... ajungînd pînă la... la... Magda și... Care arată ca lumina zilei lipsa de sens a acestei crime... Ești mulțumit ? (Pauză.) Farse ! Ca și chipul meu desenat... din gînd și din inimă... și pus în tocul viorii... Da, mi-am uitat vioara la Viena ! (Deschide cutia viorii ; găsește un carton.) Drace ! (Apropie felinarul de cutia viorii.) Chiar eu sînt asta ?

POPLUHAR : Erai. (Gabor caută ceva în dreapta și în stînga.) Nu-i mai căuta, ei sînt în pămînt, vineți. Și nu mai striga la ei, ei tot nu te-nțeleg. Și nu pricep că tu nu te crezi vinovat cu ceva. Ei sînt vineți, surzi, dar tot nu înțeleg că tu n-aveai... (suride) sensul păcatului. Știu ce-ți spui acum : că și mie-mi poți suci gîtul... tot degeaba ! Este ? Este. Lacrimile nu li s-au uscat încă în ochi. Ascultă, noaptea-i cutremurată... (Bate cu o minge pămîntul.) Nu-ți fie frică, ei sînt unde tu n-ai ajuns încă. Uimiți, se-ntreabă cum mor păsările-n zbor, berzele... Mierla, în văzduh, brabeții, pe crengi de liliac, odihnindu-se... Înghetînd pe

crengi de liliac, sub nea... Căzînd apoi pe pămîntul de sticlă, bubuînd, ca niște nuci verzi... De ce-ți spun astea ? Pentru că-i cauți, și ei s-au dus în alt loc... Te strîmbi, amușinînd... Nu vezi ce vîd ei, cai îndoliați cu șei negre, plimbîndu-se printre meri înfloriți... (ride ca Vencel : „Ha, ha, ha !”) Gustul de miere al florilor albe ! Piaptănă-ți barba cu buricele degetelor și odihnește-te o clipă... De ce-ți spun astea ?... Pentru că tu nu ești atît de perfect cum este uliul, gata să-și simtă în aripi oboseala... chinuit de oboseala de a trăi... nuești ca uliul, atît de perfect, gata să simtă în nări, de departe, moartea sa, mirosul prafului de pușcă... Știu, asta te-nfurie... (aruncă mingea spre Gabor) poți... tot degeaba, să-mi frîngi gîtul... Inutil, căci acum tot nu vezi cai albi purtînd călăreți morți, cum vîd ei... Ai omorît pentru plînea copiilor tăi ?... Nu, nu ai... și n-o să-i ai... Ai tras... sabia din poruncă ? Nu numai, ci și pentru a arăta că poți.

GABOR : Cui să-i arăt ?

POPLUHAR : Ție să-ți arăți. Prin asta ți-ai învins propria spaimă, că nu ești un căcănăr neputincios... Că poți orice, dacă poți și ucide.

GABOR : Și m-am ales cu ce ?... Cu nimic... Cu groaza ?

POPLUHAR : Nu, nu, ea a venit mai tîrziu... Te-ai ales cu speranța că ești... cineva ?... Nici atît... Nu știu... Dar ce vezi e sigur... luna intrînd într-o magazie... Ha, ha, ha ! Și răsărînd într-o magazie. Noaptea, ca o grădină. Luna, ca o sulfină. Deva, ca o rugină. Mierla, ca o regină. (Bate mingea de pămînt.)

GABOR : De ce-mi spui astea, ca să mă enervezi ? Că nu sînt uliul, sau ce dracu' ? !

POPLUHAR : Uliul, nu ești uliul, atît de perfect... să vezi din înălțimi cum vine glonțul spre tine ca o nălucă... să... să zărești cum vine spre tine propria ta moarte, să te învăluie ca o umbră răcoroasă... (Scirție cîteva note la vioară.) Magda ți-a purtat vioara peste tot... Dacă ai fi murit în fața ei, te-ar fi îngropat cu vioara pe piept... (Sec.) S-a temut de-o asemenea... în-timplare, moarte, și-am pornit să te căutăm... Să te salvăm, să te scoatem din Deva... ca să nu mai fii obligat să... Deși... pentru călăi... e o meserie pe care nimeni nu i-a obligat s-o facă...

GABOR : Pe mine...

POPLUHAR : Cine ?... Vremurile ?... în-timplările ?

GABOR : Poate. Căci n-am dorit niciodată să fiu... Am plecat din Viena, în

hainele lui Gabor. Ca să nu fiți voi obligați să spuneți... cine l-a... (pe Gabor...) El trebuia să fie la Deva, să plece împreună cu Maximilian și... Cu barba lui, cu gluga lui, cu hainele lui, cu morocâneala lui... nimeni nu-l lua în seamă... Dar Maximilian a știut. A fost de față. Am plecat în locul lui Gabor... ca voi să nu fiți...

POPLUHAR : Cercetați ?... Sau obligați să spunem adevărul ? Ai plecat ca să nu fii învinovățit de... Ca să nu plătești ! După ce l-ai luat (viața)... i-ai luat apoi și numele, și hainele... Crezînd că n-o să-i iei și meseria ! Că între timp... vei găsi o soluție... s-o ștergi de la Deva la Budapesta, cu corăbiile cu sare, ale lui Maximilian... Sau prin Brad, cu Iosif Samuel !... Să-ți se piardă urma. Dar a venit răscoala țăranilor și te-a prins la Deva, și-ai fost obligat în cetatea Devei să-ți faci... meseria. Să-i faci... meseria. (Să ucizi.) Nu mai aveai cum s-o ștergi... Și cînd ai încercat cu Tandler... te-au prins și te-au botezat... Și-ai intrat în țarc : dacă plecai și te prindeau din nou, o sfecleai !... dacă rămîneau, trebuia... Nici o potecă !

GABOR : Singura speranță era... să veniți voi, păpușarii cehi, să găsiți calea... Și voi ați venit, prietenii mei !... Vom ajunge la Praga ! Da... Dar voi știți că eu sint cel care l-a... pe Gabor !... Nimeni nu știe... în afară de mine... cine sint cu adevărat.

POPLUHAR : Crezi că vrea cineva să te șantajeze cu ceva ? N-ai încredere ?... De ce te-am preda ?... (Sec.) Ce-am fi cîștigat ? Magda ? ! I s-a dat ei... o splendoare de fată... să se-nvăroștească de-o otreapă !

GABOR : Din milă ? Să mă salveze ?... Să-mi lumineze zilele ?... Ea, ca un curcubău peste tău ? !

POPLUHAR : O, nu ești hidos... nici cerșetor, nici păduchios... Nu din milă, din iubire, dobitocule !

GABOR : Ai spus că sint o otreapă.

POPLUHAR : Ai devenit.

GABOR : Și voi, Vencel, Novotny, tu ?... Niște găinari... căci nu v-a păsat de viața ei... Voi ați să ciuguliți ceva parale, pe lingă ea ?... Sau ce ?... Căci nici unul... nu era perfect ca uliul, să-și simtă moartea, să-și vadă cum umbra de răcoare îl cuprinde... Tu simți acum cum te-nvelești cu propria ta umbră răcoroasă ?

POPLUHAR : Da. Te văd pe tine, ticălosule...

GABOR : Ticălos ? Și voi ?... Pentru crețari... magii devin niște rațe... domestice. Ha ha, ha ! Pentru o fericire... aici, pe pămînt ! Și cînd vine Duduia...

n-o mai cunosc. Da, ce pacoste-ar fi... de-ar fi o stea !... Pruncuțul le-ar schimba viața, ar arăta că ei l-au trădat, trădîndu-se... Așa că se fac ei... că plouă ! Dorm. Asistă... nepăsători la... călcarea în picioare !

POPLUHAR : Ai vrut să-i încerci ?... Dar Vencel și Novotny erau morți !

GABOR : Măcar tu... oricum... erai viu ! Mariori... Voi ați arătat că n-ați crezut în ea !... C-ați sperat să vă căpătuiți... Și v-ați temut cînd eu am pîlmuit-o... Dar teama n-o să v-o mai măturisiți nimănui. Nici vouă... Nici teama, nici speranța... Niște momii ! V-ați găsit nașul. Maximilian a fost... nu de mine. El nu mai știe acum nimic ! O să uitați și voi, totul.

POPLUHAR (*sparge mînea : poc !*) : Poc ! Și la bătrînețe... (*imitînd un boșorog*) nici un boșorog n-o să-ți mai pună vreo oglinjoară înaintea ochșorilor. N-ai fost amestecat, nu cunoști... (*Retic.*) Tăcerea e de aur ! Deci... mai departe, ia sabia, sfrenția-ta... și dă-i bice ! Ești în... mină ! Ți-a mers bine ieri, alaltăieri, în noaptea asta... Ți-ai intrat în mină și nu te mai poți oprî. (*Gabor îl ridică, de umeri.*) Iată un rolișor bun : tragedia spalmei... Nu pentru mine. Eu m-am născut într-un coș cu flori. Ce-l înțeapă pe-un cîntăreț la vioară, șugubăț și iubăreț, să facă niște trăsnaî care sint pe măsura unui netrebnic ? ! el netrebnic nevrînd să fie ? ! Ei, cum îți ard labela ! Te-ai îmbolnăvit atît de tare de sfrenție în cît trebuie să... (ucizi) mereu ?... Dar dacă noi sintem ticăloși, ea te-a...

GABOR : ...a jucat rolul !... ca și voi... Dar tu nu ești Dumnezeu, stîrpitură... (*Începe să-l sugrume.*)

POPLUHAR : Nici tu nu ești dracu'... Ptiu ! Era să nu mai am aer. Așa l-ai sugrumat și pe Gabor ? Era... rivalul tău în iubire... Ai scăpat de el, dar nu te-ai gîndit cu ce preț cumplit vei plăti : s-ajungi ce era el... Tac.

GABOR : N-o să-ți tacă pliscul pînă... !

POPLUHAR : Nu vezi că nu mai poți ieși din pielea insului în care-ai intrat ? Dar de Popescu de ce tremurai ?... Și de... ? Ei nu știu că nu ești Gabor ! Oricum, ei te vor da pe... gheață... Ei dau foc ? Da. Botează ? Da. Ucid ? Da, dar nu ei... Disperarea ! (De-aici vine revolta lor.) Și cine i-a dus în starea asta ? Bucuria vieții ? O lume de iobagi... fără pline, ulei, carne, cerșind din poartă-n poartă, cu fetele regulate de domni pămînteni, înconjurați de conți, negustori, baroneți, militari. Fără nici un drept, decît acela de a munci nu pen-

tru ei, ci pentru împărat, armată, conți, negustori de aur și de sare... muncind, ca să întrețină o justiție, gaia să-i condamne în orice clipă! Analfabeți, ducind în spinare... (E sugrumat; pauză.) Oho, parcă mi s-a isprăvit aerul. Iididișule, o scirbos ce faci... să-ți sugrumi oaspeții!... La Viena, cintai la vioară... și cred că din invidie pe vocea lui Gabor... Au! Ce faci? Bine, eu sint un piticilă, dar tu... cindva... ai venit de la Oradea la Viena pentru o fată! Asta este grozav! Visai, ce dracu'! Dar între realitate și vis, imputitule, e un abis! Ha, ha, ha! Nu rizi. Te enervezi! Deci mai ești om. Deși, deși... căutind tu... cine ești... căutind adevărul ți-ai pierdut toate iluziile. Ah, mă simt ca un uliu! Peste zece secunde... oho! Magda! Între flacăra și cenușă diferența e minimă... Magda...

GABOR (urlînd): Las-o-n pace pe Magda!

POPLUHAR: A murit din dragoste...

GABOR: Te sugrum!

POPLUHAR: Peste șapte secunde. Pe cuvînt, din dragoste... La Oradea a înțilnit exact în noaptea de acum un an o vilvâtaie... care ucide... o lumină care o, nu, nu-i era de nimeni oprită, nici de rude, prieteni... Un foc, o dragoste care avea s-o omoare, căci da... da... această lumină... producea... propria ei... moarte... Ptiu! (E sugrumat.)

GABOR: Cu niște păpuși din cirpe colorate, cu niște prostănaci și regi din zdrențe, cu niște domnișoare din frunze de pătrunjel, cu ele v-ați făcut drum prin lume, și-ați mîncat o coajă de piine și-ați băut o cană cu vin... Păpuși din pănuși! Ca și cum voi ați fi zidit lumea din cirpe și din pănuși... Dar cine-i acolo? Stai că te spin-tec! Îți pun cu pistolul creierii pe moațe! (Nu se mișcă nimic; se aude un cîntec la vioară.) Nu e nimeni, vioara cîntă singură-n somn. Ha, ha, ha! Cînd flacăra devine cenușă, e greu să spui. Stai! (Linște.) E umbra lui Dumnezeu? (Linște.) Ha, ha, ha! Popescu?! Sau cine?! De nu te-arăți la față îți zbor creierii! Ce?! Nu, nu plîng, nu sufăr pe măsura plînsului și suferințelor celor pe care eu... Nu! (Linște.) Și ce dacă n-o să-mi pună pe cruce o coroană cu flori? Crezi tu că n-o să-mi pună la căpății nici o floare? Dar iarba tot îmi va înveli... Iarba, troscotul, tufele de liliac? Pînă și ticăloșilor le crește iarba pe mormînt? (Descarcă revolverul în cineva din dreapta.) Somn ușor! Tu? Stai! Nici iarba n-ar merita să-mi crească?! (Descarcă revol-

verul în cineva din stînga.) Umbra diavolului pe pămînt... O beznă grea, un nor de ploaie? Nici o lumină? Stai! Iarba n-o merit? (Se bate cu sabia cu cineva, în stînga.) Ba da, ca să nu rămînă pămîntul sterp... Fă-ți cruce pe întuneric! Amin! (L-a înjunghiat.) Mai sinteți? Curaj... A, tu ești Popescu?! Să nu rămînă pămîntul sterp, doar de-asta iarba...? Ce?... și să se bage de seamă că înăuntru o miasmă de moarte putrezește și iarba?! Cum?! Să vină să-mi dezgroape oasele? și să le arunce la ciini?... (Se bate cu sabia, înjunghie, în stînga, pe cineva. Tipete, vaiete.)... Sau să mi le ardă?... O să arzi tu în iad! Cine e?! Ochii tăi îmi amintesc de... Tu ești cel căruia i-am tăiat ieri gîtul? Piei, potaie! V-ați îmbrăcat în zdrențe, în pănuși, în frunze de... Închinați-vă! (Se bate cu ei, îi înjunghie, îi hăcuș-te.) Cine ești? Răspunde! Nimeni nu răspunde? Nu mă ține de mină! (Linște.)

O VOCE: Dar nu te țin de mină.

GABOR: Cine mă ține de mină?

O VOCE: Nimeni... Tu îți stringi o mină cu alta... Ha, ha, ha!

GABOR: Da?! Să pieriți! (Se bate, gifite, aleargă.) Ha? Iarba e mai puternică decît turbarea. Să mă închin el?... Închină-te tu, scorpie! (Lovește cu sete.)

ALTĂ VOCE: Învie morții... (Linște; apoi o fremătare, ca un vînt prin tufe, prin pale și coceni; pași ca de animale, oameni.) A început să dirdiie!

O VOCE (de femele, ca a Magdei): În mîndria lui enormă, în prostia lui... (chîtcăte) e vulnerabil!... (Lui Gabor, șoptit.) Asta mă face să te iubesc, fra-gi... litatea ta...

O VOCE (groasă): Așa e om?... Sabia și pușcociul n-au nici o haznă...

GABOR: De ai curaj, vino-mi în față! Nu te mai miorlăi prin întuneric, prefăcîndu-te!... Aici erai? (Foc.) Noapte bună, șobolane! Ce? M-au folosit?... m-au ronțăit ca pe-un cocean de varză?! (Linște; din gropi se văd ridi-cîndu-se niște luminări.) Morții înviază?! Doamne Dumnezeule, ies din pămînt și vin peste noi?!

O VOCE: Eu din țărîină am ieșit să-ți spun / Nu mai rătăci bezmetic pe drum / Ieri ai tăiat capete cu barda, ieri ai ucis / Azi nu te-asteaptă nici un paradis.

GABOR: O, de nu mi-aș pierde mințile! Ce-i gluma asta neroadă?

ALTĂ VOCE: Din cimitirul în care încă nu ne-ați îngropat / am plecat / Să vă spun, să vă spun: somnul vă este /

neinduplicateat ! / Ce-ai făcut nu se mai poate refăce, / niciodată refăce, / N-o să dormiți în vecii vecilor în pace !

GABOR : E un loc gol, sterp, care nu e sfânt ? Și mai ce ? Vîntul a făcut o gaură în pămînt... Privesc prin ea cum dincolo cineva nevăzut scutură nucii... O gaură, pe care a scobit-o vreo cîrțiță... O fîntînă, scobită cu ciocul de un vultur ! A ! Basmale mă-sii de viață ! Vulturoaica pe care venea de-acolo... aici... Făt-Frumos, dîndu-i să mănînce carne din pulpele lui, din carnea lui... Ieșind ea la mal cu el aici, cu un schelet în spinare !... Ha, ha, ha ! Nu mai spune nimeni versuri ?

O VOCE : Vulturoaica n-o mai căuta...

ALTĂ VOCE : Iedera pe cărămida caselor a ruginit / N-o mai aștepta pe ea, ai omorît-o ieri, plîngînd / Azi nu faci decît s-o mai omori încă-odată, în gînd.

GABOR : Dar n-am plîns !

O VOCE : Priviți-l ! E teribil, vă jur, e mareț ! Plînge — și astfel singur se condamnă pentru ce-a făcut !

GABOR : Dar rid ! (*Ride forțat.*) Ha, ha, ha ! Totul pute !

O VOCE : E teribil, recunoaște !

GABOR : Gura ! (*Începe să tragă cu pistolul, luminările, ce ardeau de altfel destul de timid, se sting...* Voci, lupte cu sabia, înjunghieri.) Înjunghiați, așă o să vă tacă limba-n gură ! (*Cîntă un cocoș ; o lumină de plumb, grea, începe să prindă puteri, limpezind cumva bezna nopții.*) Ah, luna coboară pe cer, unde se-ascunde ? (*Peisajul se limpezește : nu e nici o groapă în jur, nici o căruță, nici un zid.*) Magnolia se stinge ca o candelă. (*A suris.*) Unde se duc culorile ei ? (*Ne aflăm într-o grădină hăcuită : crengile merilor, perilor, prunilor, cîreșilor sînt retezate cu sabia, trunchiurile — jupuite, lovite cu barda, clăile de paie — răvășite, glugile de coceni — răsturnate, hăcuite, căpitele de fin, zidite — trecute prin foc și sabie.*) Să mă iertați... (*Pune mina pe crengile pomilor, surizînd întunecat ; cocoșul cîntă din ce în ce mai convins, lumina albește zările ; Gabor iese parcă în fața zoriilor, ridicînd mîinile, ca și în fața soarelui ce începe să...*) Unde e groapa, unde e vulturoaica ?... Meri, peri... și nici un smochin ! (*Cîntă.*) Nalt e cerul și senin... / Pe-a mea parte norii vin... 'Pămînte, pămînte, iertare, bătrîne... Unde o șterge noaptea, nevăzută, unde-o șterge, curva ? (*Face într-un șanț un foc de paie și de coceni etc. Își aruncă gluga pe foc ; apoi cămașa, încălțările, briul, pantalonii, dezbrăcîndu-se parcă de toate, și de el*

însuși.) Cum ard... Cum se fac cenușă... Hei, cine e uliul perfect ? (*Ride.*) Cine ? Astăzi e ziua... un an de cînd ne-am cunoscut la Oradea... în noaptea ce s-a dus a fost un an... Mi-e somn, trebuie să dorm... (*E aproape gol ca gata de culcare ; se acoperă cu paie — dar încă stă în genunchi.*) Ca o nevăstuică albind... (*Suride ; se uită spre un prun.*) Prunul se desfrunzește vorovînd... Uliul, uliul !... (*Intră în paie, învelit de paie împinse spre el de vînt — parcă s-a înjunghiat cu sabia, parcă s-a chircit în el, învins de somn ; alunecă într-o parte, acoperit de fin, coceni, paie...* Vîntul, prin tufe. Din depărtare se aude o căruță venind ; clopoștii de la gîturile cailor... Căruța încetinește, se oprește.)

VENCEL (*fără să apară*) : Iarăși au caii baftă !... Or să mănînce fin, cît nol o să ne luăm masa...

NOVOTNY : E o întimplare norocoasă !... Formidabil ! Cînd ție și-e foame, găsim și nutreț pentru cai ! Ești un tip grozav de norocos !

VENCEL : Măcar la mîncare, dacă la altceva... (*Novotny intră, prin stînga, cu o sticlă în mînă ; bea, apoi pune în gîtul sticlei o luminare, pe care o aprinde.*) Vezi să nu dai foc la paie !... Ah, miroase a ars... de parc-a pîrlit cineva un porc de Crăciun... Nu mai e mult pînă la Crăciun. (*Apare în stînga ; cară fin, coceni etc. pentru cai.*) Ce furtun-o fi fost pe-aici, de-a făcut vraiste grădina... (*De afară, strigă.*) Mi-e foame !

NOVOTNY : Ce oraș e ăsta ce se vede în vale ?

VENCEL (*apărînd*) : Deva.

NOVOTNY : Chiar ?

VENCEL : Deva, în carne și oase. Mi-e foame !

MAGDA (*apare cu un coș cu de-ale mîncării ; pune pe paie o faț de masă etc.*) Paiele astea la ce-or mai fi miine bune ?... Pe cine să ardă ?

VENCEL : Nu-ți fă griji, o să-ți găsești viu vioristul... (*A adus vioara, în cutie, și-a pus-o pe niște coceni.*) O să-ți cînte la ureche... (*Apare Popluhar, bătrînd mîngea colorată.*) Tu nu muncеști nimic ?... (*Popluhar îi șoptește ceva lui Novotny.*) Ce spune ?

NOVOTNY : Spune că munca lui e să mănînce.

MAGDA : Fetița asta, Borbala... cum povestea că i-au omorît tatăl... după ce l-au scos cu forța din casa unui preot român la care se ascunsese... Paiele astea, doamne, ale cui or fi ?

VENCEL (*mincind*): Ce-ți pasă?

MAGDA: Oare? Mă tot gîndesc la acel grănicer român despre care spunea Borbala... că le-a luat în casa lui, apărîndu-le... pe ea, pe soră-sa, pe maică-sa, de țărani ce voiau să le omoare...

VENCEL: O copilă speriată.

MAGDA: Grănicerul le-a salvat... dar astfel și-a... expus viața... Nu? Le-a dus apoi cu carul său la Deva. Poate asta e finul lui...

NOVOTNY: Crezi c-o să plătească... exact ca vecinul său care-a salvat un popă ungur?... și pe urmă românii... i-au pus acestui grănicer român paie pe casă...

(*Popluhar scoate un soi de biziit: bzzz!*)

MAGDA: I-au bătut ferestrele în pari... L-au închis în casă și i-au dat foc casei... el să piară dacă i-a fost mai credincios ungurului decît lui Horea. (*Pauză.*) Știu... (*lui Popluhar*) e o răbufnire de ură... o disperare... Dar mi-e frică! Și tu ai... (*Popluhar îi spune ceva lui Novotny.*) Ce spune?

NOVOTNY: Spune că hididîșul îndrăgostit nu e grănicer român, nici... Că el e norocos...

MAGDA (*bucuroasă*): Norocos?! (*Popluhar iarăși îi mai spune ceva lui Novotny.*) Ce spune?

NOVOTNY: Că e norocos, dar asta nu înseamnă că e înțelept...

VENCEL: Nu-ți aduci aminte de morarul de la Praga, care nu și-a recunoscut muiera borțoasă și-a... Doamne păzește!

NOVOTNY: Crezi că s-a prefăcut? Ei, întîmplări... Azi e un an de cînd la Oradea... Și cîte luni de cînd la Viena...?

VENCEL: Lunile se citesc pe burta ei. (*Ride, dă jos de pe Magda pelerina, Magda e într-o fustă de pănuși de porumb... bluză din frunze galbene de cireș, cu un briu din griu verde, răsarit în toamnă.*) Cînd o să te vadă, așa... din griu verde, din frunze de cireș, din foi de porumb... o să te mînințe! (*Popluhar îi spune ceva lui Novotny.*) Ce spune?

NOVOTNY: Bzzz...

MAGDA (*lui Popluhar*): Omule, taci! POPLUHAR (*ușor*): Bzzz...

MAGDA: Nu ne-ai spus... Cine? Cine ți-a tăiat limba?

POPLUHAR: Bzzz... (*O acoperă cu pelerina.*)

VENCEL (*Magdei*): Ți-am mai spus, la Arad... cei care n-aveau ce auzi de la el... i-au retezat limba... Lasă astea, să plecăm... Deva se vede, e în ceață... Mă duc să înham caii. (*Iese; Novotny adună „masa”, Popluhar adună părți din ramurile hăcuite.*)

MAGDA (*merge spre dreapta, acolo unde Vencel zisese că se zărește Deva; incet, ca și cum ar vorbi singură*): Nu atîta cît te-a iubit Dumnezeu, băiete, nu chiar atît, dar nu cu mult mai puțin... Eu te-am căutat să fiu lîngă tine. Am venit să te luăm cu noi, băiete... N-ai putut să fugi, căci poate... Dar poate încă n-ai apucat să ridici... Oricum, vom fi pînă la apusul soarelui împreună... Avem un copil, bate, bate cu călcîiele ca un... husar. (*Suride.*) Îți plăcea să joci... în trupa noastră de păpușari... trezirea păpușilor din somn!... Primul tău rol! Cu o nemțoaică uriașă, cu capul umplut cu niște rumeguș, c-o pălăriuță de paie... Gabor ți-a smuls nemțoaica din mîini și-a aruncat-o în Dunăre. (*Pauză.*) Trebuia atunci să pleci, altfel îți retezau la Viena... Nu atît cît Dumnezeu, băiete, nu chiar atît, dar nu cu mult mai puțin... (*Vencel a venit; ia un braț de paie; Magda ia un braț de coceni; Popluhar îi spune ceva lui Novotny; ieșind toți patru, Magda îl întreabă pe Novotny.*) Ce spune?

(*A început să ningă.*)

NOVOTNY: Spune că scuipă în palme și zice...

VENCEL: Ce zice?

NOVOTNY: Ninge peste lumina zilei, zice.

MAGDA: Ninge! Ce mai spune?

NOVOTNY (*ascultînd ce-i spune Popluhar, care-și scuipă în palme*): Ninge peste meninge.

VENCEL: Ce spune?

NOVOTNY: Ninge peste cutia milei.

MAGDA: Ce zice?

NOVOTNY: Ninge peste o minge.

(*Aproape a ieșit; au uitat vioara în tocul viorii; vioara parcă a început să cînte singură; toți patru se opresc ca într-un stop-cadru, ca într-o aducere-aminte. Cîntecul viorii continuă...*)

S F Î R Ș I T